

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Jaanika Villido

ÕPILASTE HINNANGUD KUUENDATE KLASSIDE INGLISE KEELE ÕPIKULE „I
LOVE ENGLISH IV”

magistritöö

Juhendaja: lektor Tiia Krass
Kaasjuhendaja: teadur Külli Kori

Tartu 2019

Õpilaste hinnangud kuuendate klasside inglise keele õpikule "I Love English IV"

Resümee

Keeleõppe üks kasutatavamaid õppevahendeid on õpik. Paljud õppijad toetuvad suurel määral õpikule, seega on oluline, et õpik oleks kohandatud õpilastele ning arvestaks nende vajaduste ja ootustega. Õpikute hindajateks on enamasti õpetajad, kuid õpilaste hinnangutele pole oluliselt tähelepanu pööratud. Eestis on hinnatud inglise keele õpikuid õpetajate vaatevinklist ning analüüsitud õpikute eriosasid, kuid ei teata, millised on õpilaste hinnangud inglise keele õpikutele. Magistritöö eesmärgiks oli selgitada välja õpilaste hinnangud Eesti koolides enimkasutatavale II kooliastme inglise keele õpikule „I Love English IV“. Kvantitatiivse uuringu andmed koguti hindamismudelit kasutades 165 uuringus osalenud õpilaselt. Uurimusest selgus, et õpilased on inglise keele õpikuga „I Love English IV“ valdavalt rahul, kuid sisuga ollakse vähem rahul kui õpiku välimuse ja ülesehitusega. Rohkem oldi rahul 2015. aastal välja antud õpikuga kui 2006. ja 2009. aastal välja antud õpikuga. Lisaks selgus, et õpilastele meeldib õpiku juures kõige enam selle atraktiivsus. Kõige vähem meeldis 2006. ja 2009. aasta väljaande juures teemade mittetänapäevsus ning 2015. aasta õpiku juures selle liigne kaal.

Märksõnad: inglise keele õpikut hindamine, õpilaste hinnangud, hindamismudel

Students' Opinions of English Textbook „I Love English IV"

Abstract

Textbooks are the main teaching materials in language teaching. Students might rely heavily on textbooks, therefore it is important for the textbook takes into account students' interests and expectations. The research problem is that textbooks in Estonia are evaluated mostly by teachers, but the students' opinions have not been given much attention to and there is no knowledge of students' assessments of English textbooks. The aim of this thesis was to find out the opinions of the students of the second school stage of about the English course-book "I Love English IV." The data was collected through evaluation checklists of 165 participating students. The findings indicate that students are generally satisfied with the textbook, but they were less satisfied with the content of the textbook than with the physical appearance and structure. The students were more satisfied with 2015 course-book publication than 2006 and 2009 publications. Furthermore the findings indicate that the students like the most about the course-book its' attractiveness. The students liked the least about the 2006 and 2009 publication expired topics and about the 2015 publication heavy weight of the book.

Keywords: English textbook, textbook evaluation, students' assessment, evaluation checklist

Sisukord

Sissejuhatus.....	6
Kasutatud mõistete selgitus.....	7
Õpiku omadused ja funktsioon	9
Keeleõpiku omadused ja funktsioon.....	10
Õpikule esitatavad nõuded.....	10
Õpikute hindamine.....	12
Õpikute hindamise meetodid	12
Hindamismudel kui hindamismeetod	14
Õpikute hindajad.....	17
Õpetajad õpikute hindajana.....	17
Õpilased õpikute hindajana.....	18
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	19
Metoodika	21
Valim	21
Protseduur	22
Mõõtevahend.....	22
Andmeanalüüs.....	23
Tulemused.....	23
Arutelu	32
Piirangud.....	35
Töö praktiline väärtus	36
Tänuõnad.....	36
Autorsuse kinnitus	36
Kasutatud kirjandus	37

Lisa 1. Nõusolekuvorm lapsevanematele

Lisa 2. Hindamismudel

Lisa 3. Õpilaste hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele

Lisa 4. Õpilaste hinnangud õpiku sisule

Lisa 5. 2015. aastal välja antud õpiku hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele

Lisa 6. 2015. aasta õpiku õpilase hinnangud sisule

Lisa 7. 2006. ja 2009. aasta õpikute õpilaste hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele

Lisa 8. 2006. ja 2009. aasta õpikute õpilaste hinnangud õpiku sisule

Lisa 9. Lihtlitsents

Sissejuhatus

Inglise keel on paljudes Eesti koolides A-võõrkeel, mille õppimist alustatakse juba I kooliastmes (1.–3. klass). Kui esimese kooliastme keeleõppes on rõhk kuulamisel ja kõnelemisel, siis teises kooliastmes (4.–6. klass) muutuvad nende osaoskuste kõrval tähtsaks ka lugemis- ja kirjutamisoskus. Lisaks kolmekordistub 4.–6. klassis kohustuslike nädalatundide arv, seega muutub teises kooliastmes keeleõpe intensiivsemaks ja õppimist toetava materjali hindamine veelgi aktuaalsemaks (Põhikooli riiklik õppekava, 2011). Tänapäeva õpetajatele pakutakse mitmekesiseid õppematerjale: õpikuid, töövihikuid, testi- ja õpetajaraamatuid, CD- sid, DVD-sid, valge tahvli tarkvara ja teisi mitmekülgseid lisamaterjale (Littlejohn, 2011), ent Honig (viidatud Mikk, 2000 j) väidab, et õpetajad tuginevad tunni kavandamisel keskel läbi 90% ulatuses õpikutele. Seega on oluline enne õpiku valimist õpikut hinnata, et olla kindel selle sobivuses (Hashemi & Rahimpour, 2011).

Õpikud on järk-järgult muutunud kõige levinumaks õppevahendiks inglise keele õppes (Kayapinar, 2009; Richards, 2015). Õpik on ühtlasi õpetajale kõige olulisem ja tihedamini kasutatavam õppesisu ja pedagoogilise teabe edasikandja (Rezaeian & Zamanian, 2015). Sobiv õpik võimaldab õpilasel olla iseseisvam õppija, Ur (2015) leiab, et ilma õpikuta õpilane sõltub rohkem õpetajast. Kuna õpikuid kasutatakse põhilise õppevahendina, siis mõjutavad need haridust kõikides koolides (Mikk, 2000), seega on nende asjakohasuse ja kõitvuse hindamine kujunenud aina päevakajalisemaks.

Eesti koolide II kooliastmes on kasutusel laias valikus keeleõpikuid nii Eesti kui ka Ühendkuningriigi kirjastustelt, mistõttu on sobivaima õpiku leidmine keeruline protsess. Õpiku valimise juures on oluline, et see vastaks nii esitatud nõuetele kui ka sihtgrupi ja õpetajate vajadustele. Õpikute sisu peab arvestama ainekavas esitatud nõudeid, näiteks põhikooli riikliku õppekava (2011, § 6) järgi tuleb koolis kasutada eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õppematerjale. Lisaks valitsuse määruses esitatud nõuetele on õpikute hindamiseks välja töötatud erinevaid hindamismudeleid. Hindamise tulemusena on võimalik valida sobivaim õpik, mis omakorda aitab kaasa õppekvaliteedi parandamisele (Tikk, 2013). Seega on oluline uurida tegureid, millest õpikute hindamisel lähtutakse.

Eestis on inglise keele õpikuid uuritud õpetaja perspektiivist (Tikk, 2013; Meier, 2016), samuti on uuritud õpiku eriosasid (vt nt Gellert, 2012 & Leerimaa, 2015), ent kuna töö autori teada ei ole Eestis uuritud õpilaste hinnanguid inglise keele õpikutele, siis oleks oluline seda teemat uurida. Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli selgitada välja õpilaste hinnangud Eesti koolides enimkasutatavale II kooliastme inglise keele õpikule „I Love English IV“.

Kasutatud mõistete selgitus

Õppevahendid on Tomlinsoni (2011) järgi õpetamiseks ja õppimiseks kasutatavad abivahendid. Nimetatud autor lisab, et õppevahendite alla kuuluvad näiteks õpik, õpetajaraamat, töövihik, testiraamat ja lisamaterjalid.

Õpik Tomlinson (2011) on välja toonud, et õpik on abivahendid, mida kasutatakse keele õppimiseks, ehk see on teisi sõnu üks õppematerjal. Pedastsaar (2013) lisab, et õppevahenditest kõige tavalisem on traditsiooniliselt olnud õpik. Keeleõpik sisaldab keeleõppe põhilist materjali ning käsitleb grammatika, sõnavara, häälduse, lugemise, kirjutamise ja rääkimisega seotud küsimusi (Tomlinson, 2011). „Eesti Entsüklopeedias” on selgitatud õpikut kui õppeainet süstemaatiliselt käsitlevat eakohast õppevahendit (Kaevats, 1998). Eesti keeles võib õpikut nimetada ka õpperaamatuks või kooliraamatuks (Õim, 2007).

Nii Pedastsaar (2013) kui ka Mikk (2000) tõlgendavad õpikut esmalt kui raamatut, mis on kirjutatud õpetamiseks ja õppimiseks. Awasthi (2006) sõnul on õpperaamat õpetajale õpetamise materjal ja õpilasele õppimise materjal. Õpikut on defineeritud ka kui organiseeritud materjalide kogumit, mida kasutatakse koolides erinevate ainevaldkondade õpetamises (Rezaeian & Zamanian, 2015). Nemati (2009) defineerib õpikut kui raamatut, mida kasutatakse keelekursuse süstemaatilise põhialusena, mis peaks olema saadaval nii õpetajale kui õpilastele. Käesolevas magistritöös käsitletakse õpikut kui õppimise traditsioonilist abivahendit, mis sisaldab endas põhilist õppematerjali. Õpiku sünonüümina kasutatakse mõistet õpperaamat.

Õpikute hindamine Rubdy (2003) defineerib õpikute hindamist kui otsustuse langetamist, kas mingi konkreetne õpik on sobilik teatud otstarbeks ja konkreetsete eesmärkide saavutamiseks. Genesee (2001) sõnul on õpikute hindamine kogumise, analüüsimise ja teabe mõtestamise protsess. Õpperaamatute hindamine ei ole kasulik ainuüksi õpetajatele ja õpilastele, vaid ka õppekirjanduse autoritele, sest see annab aluse õpikute uuendamisele ja

muutmisele (Soori, Kafipour & Soury, 2011). Hrehovcik (2002) toob välja, et õpikute hindamist võib mõista kui õpiku analüüsimise süsteemi, mille eesmärk on kindlaks teha selle erinevate aspektide tõhusust. Seega on õpikute hindamine keeruline protsess, mida võib ette võtta erinevatel eesmärkidel ja läbi viia mitmetel viisidel, mille põhiliseks eesmärgiks on tuua kasu kõikidele õpiku kasutajatele.

Hindamismudel Hindamismudel (*checklist*) on vahend, mille põhjal on võimalik inglise keele õppematerjale hinnata. Selles mudelis on välja toodud olulised aspektid, mida tuleks hindamise käigus arvesse võtta (Byrd, 2001). Eesti keeles nimetatakse hindamismudelt ka kontrollnimekirjaks, ankeediks või raamistikuks (Tikk, 2013). Käesolevas töös kasutatakse mõistet hindamismudel.

Hindamiskriteerium „Oxford Dictionary of English“ (2010) kohaselt on kriteerium printsiip või standard, mille järgi midagi hinnatakse või millegi üle otsustatakse. Hayes ja Scrier (2000, viidatud Alamri, 2008 j) käsitlevad hindamiskriteeriumit kui tervikut, mis koosneb erinevatest aspektidest.

Hindamise aspekt „Oxford Dictionary of English“ (2010) sõnaraamatus on selgitatud, et aspekt on aga üks kindel osa või tunnusjoon millestki. Nii Awasthi (2006) kui ka Littlejohn (2011) käsitlevad kriteeriumit kui laiemat mõistet ja aspekte kui kriteeriumi allosa. Käesolevas magistritöös kasutatakse hindamiskriteeriumit laiema mõistena ning aspekte kitsamana, näiteks Littlejohn (2011) hindamismudelis on kujundus (*design*) kriteerium ja selle allosad kujunduse aspektid: eesmärgid, kujunduse valiku põhimõtted, teema ja selle fookus, materjali terviklikkus.

Hindamismeetod „Oxford Dictionary of English“ (2010) tõlgendatakse meetodit kui kindlaskujunenud süstemaatilist protseduuri, mille järgi midagi tehakse. Hindamismeetodid on seega süstemaatilised ja kindlaskujunenud hindamisprotseduurid. Hindamismeetodi sünonüümiks on hindamisviis (Õim, 2007).

Harjutus „Oxford Dictionary of English“ (2010) kohaselt on harjutus tööülesanne, mis on ette nähtud kindla oskuse harjutamiseks või testimiseks. Eristatakse suulist ja kirjalikku harjutust (Erelt et al., 2014).

Tegevused „Hariduse ja kasvatuse sõnaraamat“ (Erelt et al., 2014) defineerib tegevust kui inimese teadlikku vaimset või kehaliselt aktiivset tegutsemist.

Ülesanne Ülesanne on klassiruumi tegevus või harjutus, millel eesmärki saab saavutada vaid osalejate vahelise suhtluse ja koostöö kaudu (Knappand & Seidlhofer, 2009).

Aktiivõppemeetodid Jagunevad Avikainen (2015) kohaselt kogemusõppeks (uute teadmiste kogemine ja avastamine), probleemõppeks (probleemide püstitamine ja nende lahendamine), avastusõppeks (avastusteni jõudmise tähtsustamine) ning ühisõppeks ehk rühmatöödeks.

Kõrgemad mõtlemisoskused Inimeste mõtlemisoskused saab klassifitseerida kaheks: madalama taseme mõtlemisoskused (LOTS ehk *lower-order thinking skills*) ja kõrgema taseme mõtlemisoskused (HOTS ehk *higher-order thinking skills*). Kõrgema taseme mõtlemisoskused koosneb kriitilisest, loogilisest, reflektiivsest, metakognitiivsest ja loomingulisest mõtlemisest. Need aktiveeritakse, kui inimene kogeb tundmatuid probleeme, ebakindlust, küsimusi või dilemmasid (Bloom, 1957).

Õpiku omadused ja funktsioon

Paljudes koolides on õpikutest lähtumine iseenesestmõistetav (Nemati, 2009), mistõttu täidavad õpikud mitmeid funktsioone. Mikk (2000) toob välja, et tänapäeval on õpiku põhifunktsioon õpilasi motiveerida õppima, sest huvitavad õpikud võivad tekitada uudishimu õppeaine vastu terveks eluks. Tomlinsoni (2012) sõnul on õpik tõhus vahend, mille kaudu saavad õpilased süsteemselt materjali kinnistada ja korrata, samuti säästab õpiku kasutamine õpetaja aega ning loob õpetamisele turvalise aluse. Miku (2000) sõnul on õpikute funktsiooniks muuhulgas informatsiooni edastamine ja kuna õpikud on õpilasele alati kättesaadavad, siis on need abiks ka väljaspool klassiruumi. Samuti aitavad õpikud saada õpilasel tagasisidet oma oskuste ja teadmiste kohta ja kontrollida, kuidas on nende keeleoskus arenenud (Richards, 2015). Õpikud juhivad õpilasi õppetegevustes kahel viisil: andes teema omandamiseks juhendeid ja õpetades erinevaid õppimise strateegiaid (Mikk, 2000). Õpikud võivad olla õpetajatele õppeprotsessi orientiiriks ning anda õpetamisele fookuse (Tomlinson, 2008). Mitmetele õpetajatele on õpikutest kujunenud õppekava asendus, millele toetutakse (Catling & Lee, 2016), sest need on kirjutatud õppekavast ning õppekirjandusele esitatavatest nõuetest lähtuvalt. Samuti toob Mahmood (2011) uurimuses välja, et õpikud luuakse õppekava alusel ning nende hindamine peaks juhinduma õppekavast.

Keeleõpiku omadused ja funktsioon

Keele õppematerjalid ja nende sisu peaksid aitama õpilasel tunda end vabalt, näiteks tunnevad õppijad end vabamalt materjalidega, mis aitavad neil õppida, mitte ei keskendu pidevale testimisele (Tomlinson, 2011). Lisaks peaks keeleõpik olema õpilasele mugav abivahend (McGrath, 2013). Kvaliteetsed keeleõpikud võivad olla õpilastele motiveerivad ja tõsta õpetamise ja õppimise tõhusust (Nahrkhalaji, 2012). Inglise keele õpiku sisu peab olema relevantne, loogiline ja arvestama sihtgrupi õpilastega. Lisaks peaks õpiku sisu integreerima nelja keeleoskust (kõnelemist, kuulamist, lugemist, kirjutamist) ja muutuma järk-järgult raskemaks (Ghosn, 2013). Oluline on, et inglise keele õpikute sisus ei oleks vigu, sest kui õpilane esinevad vead omandab, võivad sellel olla tõsised mõjud tema edaspidistele keeleõpingutele (Alamri, 2008). Nii Tomlinson (2010) kui ka Garinger (2002) toovad välja, et ka keeleõpetajad kasutavad õpikut õppekava asemel. Mõned õpiku kirjutajatest võivad toetuda aga oma intuitsioonile (Tomlinson, 2010). Lisaks valivad õpetajad tihtipeale õpperaamatud, millel on atraktiivsed kaaned või mis on turul enimmüüdavad (Tomlinson, 2010; McGrath, 2002). Järgnevalt vaadeldaksegi, millised peaksid tõhusad õpikud olema.

Õpikule esitatavad nõuded

Õppematerjalide loojad järgivad loomise protsessis rangelt riiklikku õppekava (Dar, 2012; Catling & Lee, 2016), mistõttu nimetabki Awasthi (2006) õpikut õppekava sünonüümiks. Eestis on Ligi & Holm (2016) koostanud õigusakti, milles on esitatud nõuded õppekirjandusele ja selle retsenseerimisele. Mainitud autorid toovad välja, et õppekirjandus, sealhulgas õpik, luuakse põhikooli riikliku õppekava, gümnaasiumi riikliku õppekava või põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava põhjal.

Kirjandusele on esitatud nii tehnilised kui sisulised ettekirjutused. Sisulise loomisel tuleb lähtuda hariduse alusväärtustest, õppimise käsitusest, õpetuse, kasvatus ja ainekava eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õpisisust, kooli ülesannetest ja õppekeskkonnale esitatavatest nõuetest, mis on välja toodud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 3. Samuti peab õigusakti kohaselt õppekirjanduse tekst olema keeleliselt korrektne, eakohane,

mitmekesine ja metoodiliselt otstarbekas ning ülesannete eesmärgiks peaks olema kõrgemate mõtlemisoskuste kujundamine. Õppekirjanduse eesmärgiks on aidata õpilastel kujundada terviklikku maailmapilti ja iseseisvat õppimisvõimet. Õigusaktis on esitatud tehnilised nõuded nagu õpiku kaal, paberipind, tekst (suurus, kirjastiil, värv) ja illustratsioonid (Holm & Ligi, 2016).

Lisaks õppekavale peab õpik järgima ka ainevaldkonnas kirjeldatud ainekava. Mitmed inglise keele õpetajad tunnistavad, et enamasti on õpik see, mis neile ainekava ette annab (Miekley, 2005). Nemati (2009) sõnul ei lähtu aga mõned õpetajad ainekavast ja kasutavad õpiku sisu valikuliselt, järgimata õpperaamatu süstemaatilisust. Ainekava kirjeldus annab õpiku koostajale ette raamistiku, millele õpiku koostamisel toetuda. Eesti põhikooli riikliku õppekava (2011) A-võõrkeele ainekavas on kooliastmeti välja toodud õppe- ja kasvatusesmärgid, õpitulemused, õppeaine kirjeldus ja hindamine, muuhulgas on esitatud ka õppesisu alateemad.

Õpik ei pea vastama mitte ainult õppe- ja ainekavale, vaid ka õpilaste ja õpetajate vajadustele. Õpikute koostamisel tuginetakse kolmele põhilisele elemendile – sisule, näidetele ja harjutustele või ülesannetele –, mida toetatakse graafiliste elementidega, nagu näiteks illustratsioonide, kirjasuuruse ja -stiiliga (Byrd, 2001). Mikk (2000) leiab, et kvaliteetne õpik on illustreeritud, personaalne, huvitav ja sisaldab probleeme. See on kergesti loetav, eluga seotud, teaduslikult korrektne, hästi struktureeritud, seotud teiste õpikutega, see sisaldab juhiseid õppimiseks, edendab mõtlemist, sisaldab küsimusi ja enesekontrolle. Sellise õpiku väljatöötamine on mahukas töö, sest koguma peab suurel hulgal materjali ja valida tuleb konkreetse õppeaine eesmärkide täitmiseks parim materjal. Esmalt kirjutatakse käsikiri, milles peab põhjalikult analüüsima teksti loetavust, mõistete hulka ja palju teisi aspekte, samuti tuleb arvestada riiklikus õigusaktis esitatud nõuetega. Viimane etapp koostamises on õpikute katsetamine paaris koolis (Mikk, 2000).

Richards (2001) arvates juhindub õpikute kirjutamine kahest tegurist. Esmalt juhindub see autori soovist luua õpetajatele innovaatiline, loov ja õpilaste vajadusi arvestav õpik ning teenida vastutasuks õpiku müügist rahalist kasu saada. Teisalt mõjutab kirjutamist suurel määral kirjastus, mille üks ja ainus huvi on finantstulu teenimine. Mitmed uuringud näitavad, et praegused globaalselt populaarsed keeleõpikud on loodud kaubanduslikel eesmärkidel (Tomlinson, 2008 & 2010). Wala (2003) toob välja, et lisaks kõigele muule tuleks õpiku puhul

arvesse võtta järgnevaid tehnilisi aspekte: lehekülgede arv, disain ja materjali paigutamine, õpiku hind ja lisamaterjalide kättesaadavus. Õpikute kirjastajad soovivad, et õpikud arvestaksid kõiki loetletud punkte ja vastaksid õppekava koostajate nõudmistele (Wala, 2003). Õppematerjalide loojad peavad arvestama õpikutele esitatavaid nõudeid ja pidama silmas, et õpikuid ka hinnatakse erineval viisil. Järgmises peatükis käsitletakse õpikute hindamise erinevaid meetodeid.

Õpikute hindamine

Õpikute hindamise meetodid

Õpikuid on oluline hinnata, et välja tuua õpiku puudused, et edaspidi õpikut parandada või täiustada (Mohammad, 2011). Õpikute hindamise uuringutes selgitatakse harva selgelt ja põhjalikult, millised hindamismeetodid üldse olemas on (Riazi & Karamoozian, 2008). Hrehovcik (2002) on koostanud erinevate allikate põhjal metauurimuse, milles ta tõi välja palju erinevaid õpikute hindamise meetodeid. Autor võttis arvesse uurimisprotseduure, andmetöötlust ja tulemuste tõlgendamist ning koostas hindamismeetodite nimekirja.

HINDAMISMEETODID		
↓	↓	↓
<p>A. TEOREETILISE ANALÜÜSI:</p> <p>1. eksperimentaalne kasutuselolevate õpikute uurimine;</p> <p>2. õpikuid võrdlevad.</p>	<p>B. EMPIIRILISED-ANALÜÜSIVAD:</p> <p>1. õpetajate avalik küsitlmine;</p> <p>2. õpilaste avalik küsitlemine.</p>	<p>C. STATISTILISED</p>

Joonis 1. Hrehovchikist (2002) lähtuv hindamismeetodite liigitus

Hrehovchikist (2002) lähtuv hindamismeetodite liigitus on toodud joonisel 1, mis väidab, et tänapäeval on õpiku kvaliteedi ja erinevate aspektide hindamiseks kolm põhimeetodit.

Kõige levinumad neist on õpetajate, vanemate või õpilaste küsitlemine. Samas võivad

erinevad eksperdid õpikut erinevalt hinnata, mistõttu on ankeedi väärtus küsitav. Teine meetod on autori sõnul õpiku analüüs, mis seisneb kindlate õpiku iseloomulike tunnuste loetlemises, toetudes rangelt fikseeritud reeglitele. Analüüsi on võimalik teostada ka enne õpiku trükkimist või kasutamist, mis annab võimaluse leitud puudusi parandada, kuid õpiku hindamise täpsete reeglite määratlemine võib osutuda keeruliseks. Kolmanda meetodina toob välja õpikute eksperimentaalse hindamise, mis tavaliselt viiakse läbi koolides. Autori sõnul on kõige usaldusväärsem õpiku tõhususe näitaja eksperimentaalne meetod, kuid selline uurimine on pikk protsess ja nõuab märkimisväärseid summasid (Hrehochvik, 2002).

AbdelWahab (2013) toob samuti välja kolm õpikute hindamise meetodit: muljepõhine meetod (*impressionistic method*), hindamismudel (*checklist method*) ja süvameetod (*in-depth method*). Üldmuljel põhinev meetod pole tema sõnul iseseisvana kuigi usaldusväärne, sest põhineb õpikute analüüsimisel üldmulje põhjal. Lugemise ja õpiku sirvimise teel saadakse ülevaade õpperaamatu struktuurist, teemadest, kujundusest ja visuaalsest küljest.

Hindamismudelil põhinev meetod on süstemaatiline ja selles tuginetakse kriteeriumite nimekirjale. Süvameetodis uuritakse hoolikalt õpiku osade tüüpilisi omadusi, näiteks ühe kindla harjutuse või peatüki disaini (AbdelWahab, 2013).

Ellis (1997) eristab kaht tüüpi õppematerjalide hindamist: ennustavat hindamist, mille eesmärgiks on otsustada, millist materjali kasutada, ja retrospektiivset ehk tagasivaatavat hindamist, mille eesmärk on analüüsida materjale, mis on realselt kasutuses olnud. Ennustav hindamine võib olla kas impressionistlik (muljepõhine) või empiiriline. Mukundan & Ahour (2010) sõnul pole õpikute retrospektiivse hindamise kohta kirjandust piisavalt ja kasutamise käigus ei ole õpikuid olulisel määral hinnatud. Autorid põhjendavad seda olukorda sellega, et hindamisvahendite koostajad eelistavad ennustavat hindamist ehk õpikute analüüsimist valmimisprotsessis.

Byrd (2001) on kirjutanud juhendi, millest lähtuvalt saaksid õpetajad valitud õpikut hinnata ja otsustada, kas seda kasutada, täiendada või mingid õpiku osad üldse välja jätta. Sama autori sõnul peaks esmalt õpperaamatu läbi lugema, et sellest põhjalikumad ülevaadet saada. Selle tegevuse käigus tuleks pöörata tähelepanu järgmistele aspektidele: vormistus, sisu/teave, harjutused, hindamine ja õpetajale mõeldud juhendid/lisamaterjalid. Seejärel tuleks läbi viia põhjalikum analüüs, et uurida õpiku sisu asjakohasust, loetavust ja seda, kas tegemist on keeleteadusliku sisu (grammatika, sõnavara, erinevad osaoskused), temaatilise sisu

(näiteks läbivate teemade esindatus) või mõlemaga. Samuti tuleb analüüsida harjutuste ja tegevuste rakendamisevõimalust klassis. Viimaks peaks õpetaja õpiku valimisel otsima täiendavat abi kas formaalsetest materjalidest (juhenditest, teistest õpikutest, õppekavast, ainekavast) või mitteformaalset abi, näiteks kolleegide arvamustest (Byrd, 2001).

Iraanis töötasid Ansary ja Babaii (2002) välja inglise keele õpiku hindamismudeli, mille koostamisel toetusid autorid kümnele varasemalt koostatud hindamismudelile ja kümnele õpiku arvustusele. Nende nimekiri sisaldas nelja kriteeriumit: lähenemisviis (keelega ja õpetamise käsitlus), sisu esitamine, füüsiline väljendus ja piirkondlik rakendatavus seoses kultuurilise, religioosse ja majandusliku eripäraga). Autorite sõnul ei ole olemas süsteemi, mis tunnustaks kindlalt üht ja ainukest õpikute hindamise viisi. Küll aga aitab nende poolt välja töötatud hindamismudeli kohaldamine muuta õpikute hindamise sidusaks, süstemaatiliseks ja läbimõeldud tegevuseks. Rubdy (2003) rõhutab, et õpikute hindamine on paikkonniti erinev, mistõttu ei saa ka kindel olla, kas kriteeriumid ja piirangud toimivad ülemaailmselt ning ükski kriteeriumite nimekiri ei saa seega olla lõplik.

Byrd (2001) toob välja, et õpikute hindamissüsteemid põhinevad tavaliselt hindamismudelitel, mis on koostatud õpetamise erinevate aspektide põhjal. Mukundan & Ahour (2010) väitel on hindamismudel üks traditsioonilisi õpikute hindamise viise. Mitmed teisedki autorid on koostanud või viidanud hindamismudelile kui õpikute hindamisviisile (vt nt AbdelWahab 2013, Ansary & Babaii, 2002, Miekley, 2005, Mukundan, Hajimohommadi & Nimehchisalem, 2011, Richards, 2001), seetõttu käsitletakse käesoleva töö järgmises alapeatükis hindamismudeleid, milles keskendutakse hindamismudelite loomisele ja sisule.

Hindamismudel kui hindamismeetod

Hindamismudel võib olla kvalitatiivne või kvantitatiivne. Kvalitatiivses hindamismudelis kasutatakse avatud lõpuga küsimusi, et esile tuua subjektiivset teavet, mistõttu on see sügavuti minevam viis. Kvantitatiivne hindamismudel aga võimaldab objektiivselt hinnata, on usaldusväärsem ja mugavam käsitleda (Mukundan et al., 2011).

Richards (2001) rõhutab, et erinevad hindajad võivad õpikuid vaadelda erinevatest aspektidest, mistõttu tuleb avaldatud hindamismudeleid vastavalt olukorrale kohendada. Ka Malaysia ülikooli uurijad lisasid, et kvantitatiivse meetodi küsitlus peaks olema asjakohane, sobituma konteksti ja arvestama hindamiseesmärke (Mukundan et al., 2011).

Hindamismudelit ei pea üks ühele järgima, küll aga on see kasulik hindamisaspektide valimiseks. Byrdi (2001) kohaselt esitab hindamismudel hindajale süsteemse raamistiku, tuues välja olulised kriteeriumid, mida peaks õpiku hindamisel arvesse võtma.

Hindamismudel peab arvestama ka sihtrühma õpilastega, kes õpikut kasutama hakkavad, ja nende taustaga (Mukundan et al., 2011).

Mukundan & Ahour (2010) analüüsisid nelja aastakümne hindamismudeleid, et kindlaks määrata nende pikkust, levinud kriteeriumeid ja üldist struktuuri. Autorid analüüsisid kokku 48 hindamismudelit, mis pärinesid aastatest 1970–2007. Kõikide aastakümnete levinumad võtmesõnad olid õpilased, õpetajad, sisu, oskused ja harjutamine. 2000-ndate aastate hindamismudelites esinesid ka võtmesõnad: selgus, kultuur, erinevad tegevused ja harjutused, huvi, plaanid ja testid, autentsus, kommunikatiivsed harjutused ja korraldamine, kontekst, lisamaterjalid ja harjutused. Uuringus ei ilmnenu, et nelja aastakümne jooksul oleks välja kujunenud mingi kindel kriteeriumite järjestusmuster, esindatud olid väga erinevad aspektid. Mitmed autorid rõhutasid, et hindamismudel on ettevalmistav või esialgne hindamine enne põhjalikku õpiku analüüsi (Littlejohn, 2011, McGrath, 2002, viidatud Mukundan & Ahour, 2010 j, McDonough, Masuhara & Shaw, 2013). Richards (2001) sõnul võiks põhiprobleemidest lähtuvalt hindamismudelite küsimused olla seotud, kas õppekava, õpetaja, õpilaste, sisu või pedagoogilise poolega. Dickins & Germaine'i (2001) lisavad, et kriteeriumid peaksid keskenduma keeleõppe eesmärkidele ja sisule, aga ka õppemeetoditele ja tegevustele.

Miekley (2005) koostas hindamismudeli, mille küsimuste valikus lähtus ta teaduslikest uuringutest ja hiljuti välja töötatud ankeetidest. Ta märkas mitmetes mudelites kaht probleemi. Esiteks, mõned autorid esitasid nii palju küsimusi, et protsessi ei olnud võimalik lõpuni viia, samas kui teised aga valisid hindamiseks õpikud, mida varasemalt oli vähe või ei olnud üldse uuritud. Mukundan & Ahour (2010) täheldavad samuti, et väga pikk hindamismudel ei ole kuigi praktiline, sest õpetajatel ei leidu piisavalt aega, et niivõrd mahukat hindamisviisi õpiku hindamiseks kasutada. Lähtuvalt eelnevatest probleemidest koostas Miekley (2005) uue hindamismudeli, pakkudes õpetajatele tõhusa abivahendi, mis tema sõnul ei vaja täiendavat uurimist. Ta lisas hindamismudelisse järgnevad aspektid: sisu, sõnavara ja grammatika, harjutused ja tegevused, teksti huvitavus ning füüsiline välimus. Byrd (2001) on koostanud samuti hindamismudeli, mille nimekirjas esinevad järgnevad kategooriad: kooskõla õpiku ja

õppekava vahel, kooskõla õpiku ja õpilase vahel, kooskõla õpiku ja õpetaja vahel ning üleüldine hinnang õpiku asjakohasusele. Sheldoni (1988, viidatud Rubdy, 2003 j) sõnul on hindamismudelite probleemiks lisaks veel see, et tihti peale sisaldavad need pigem üldisi ja muljepõhiseid hinnanguid kui sügavuti minevat ja süstemaatilist sisu komponentide uurimist.

Mukundan & Ahour (2010) nendivad, et hindamismudelite kasutajad soovivad tavaliselt teada, kui tõhus on konkreetne mudel, lootes leida katsetusi mudelite reliaabluse ja valiidsuse kohta, kuid ühe mudeli katsetamine on keeruline protsess, mis võib kesta aastaid. Hindamismudeli juures kõige olulisem on kriteeriumite selgus, et ka kogenematu hindaja seda mõistaks, selgus aga tõstaks omakorda reliaablust. Hindamise valiidsuse tõstmiseks peaks hindamismudel toetama konkreetsest õpisisust lähtuvat sisuanalüüsi ja andma hindajale võimaluse valida nimekirjast selleks kõige sobivamad kriteeriumid. Lõpetuseks rõhutavad autorid, et hindamismudelit peaksid iseloomustama järgmised tunnused: selgus, sisutihedus, paindlikkus.

BELMA ehk *The Best European Learning Materials* kohtunikud toovad välja, et kvaliteetse keeleõppematerjalide koostamiseks tuleks lisada võimalikult mitmekesiseid tekste, näiteks ilukirjanduslikke ja teaduslikke tekste, luuletusi, laule ja kasutusjuhendeid. Samuti peaksid teemad olema varieeruvad, näiteks võiksid kooli ja pere teemade kõrval olla nii popkultuuri kui poliitikat käsitlevad teemad (Bläsi, 2015). Ghorbani (2011) nentis uuringus, et õpiku teemad on laiahaardelised ja varieeruvad, kuid tegevused pole piisavalt mitmekülgsed.

BELMA raames hindavad kohtunikud õppematerjale kaheksast üldisest printsiibist: relevantsus, läbipaistvus, usaldusväarsus, atraktiivsus, paindlikkus, generatiivsus, osavõtlikkus, sotsialiseerimine. Relevantsuse põhimõte viitab väljaande asjakohasusele, pidades silmas kasutajate vajadusi ja eesmärke. Relevantsust on võimalik kohaldada nii sisule kui ka metoodikale, seejuures on oluline silmas pidada õpilaskesksust ja sobivust. Läbipaistvus hõlmab endas eesmärkide-, saavutuse-, esitluse- ning põhjenduse selgust. Usaldusväarsus viitab õppematerjalide sisemisele kooskõllalisusele, sisu ja meetodite töökindlusele ning kas need hõlbustavad õppeprotsessi. Usaldusväarsuse olulisemad aspektid on sisemine sidusus, metoodiline terviklikkus ja faktiline terviklikkus. Atraktiivsuse põhimõte võtab kokku kõik õppematerjalide omadused, mis on kasutajale atraktiivsed ja aitavad seega motivatsiooni suurendada. Atraktiivsuse olulisemad aspektid on kasutajasõbralikkus, interaktiivsus, mitmekesisus ja tundlikkus. Paindlikkus arvestab õppeprotsessi lähenemise

individuaalsusega, seejuures lähtutakse kahest tunnusest: individualiseeritusest ja kohanemisvõimelisusest. Generatiivsus arvestab õppematerjalide avatud olemusega, mis aitab kaasa õppijate kognitiivsele arengule. Generatiivsuse olulisemad aspektid on ülekantavus, integratsioon ja kognitiivne areng. Osavõtlikkus võtab arvesse valikuvõimalust ja õppeprotsessi vastutuse jagamist, seejuures tuuakse välja järgnevad aspektid: isiklikud huvid ja kaasosalisus. Sotsialiseerimine viitab õppematerjalide lisandväärtusele, mis lisaks tegelikele pädevustele pöörab tähelepanu täiendavate oskuste arendamisele. Sotsialiseerimise põhimõtte on täidetud, kui õppematerjalid järgivad sotsiaalseid oskusi ja kultuuridevahelist teadlikkust (Best European Learning..., s.a).

Õpikute hindajad

Sisukad ja tõhusad õppematerjalid soodustavad edukat õppimist ja õpetamist. Õige õpiku valiku tegemine on oluline õpetajale, õpilasele, haridussüsteemile ja koolidele tervikuna (Byrd, 2001). Õpikut võib hinnata ka siis, kui see on juba klassiruumis kasutusel, sest oluline on koguda informatsiooni õpiku kasutajatelt – nii õpetajatelt kui ka õpilastelt (Richards, 2015). Õpikute hindajateks võivad olla erinevad osapooled, keda järgnevates alapeatükkides käsitletakse.

Õpetajad õpikute hindajana

Õpiku hindajaks võivad olla õpetajad. Esmalt peavad õpetajad valima õppetöös asjakohase õpiku, mille järel tuleb selgeks teha, kas ja kuidas seda tundides täiendada (Byrd, 2001). Õpiku valimine tähendab aga selle kvaliteedi hindamist, hindamise kaudu saavad õpetajad teadlikuks õpiku sisust, stiilist, selle nõrkustest ja tugevustest, need teadmised aitavad neil õpikut kohandada tunni eesmärkide, õpilaste vajaduste ja õpetaja enda tõekspidamistega (Awasthi, 2006). Seega on õpetajate ülesandeks võimalusel osaleda õpiku valimise või hindamise protsessis enne õpiku kasutuselevõttu.

Eestis on õpetajate hinnanguid uurinud näiteks Tikk (2013). Magistritöös selgitas autor välja, millised on õpetajate hinnangud kuuendates klassides enimkasutatavale inglise keele õpikule „I Love English IV”, mis ilmus 2006. aastal. Autor koostas erinevate uurijatele toetudes hindamismudeli, milles oli kokku 57 väidet. Väited jagati seitsmesse plokki: õpiku välimus, õpitegevused ja harjutused, sisu, keele õpetamine, kultuuri õpetamine ning viimaks

lisamaterjalid. Tulemustest ilmnes, et õpetajad olid eriarvamusel mitmete aspektide hindamisel, nagu näiteks erinevate õpistiilidega arvestamine õpitegevustes, harjutuste hulga piisavus, õpiku asjakohasus, grammatika õpetamiseks kasutatav lähenemisviis jne. (Tikk, 2013). Õpetajate hinnanguid on uurinud Eestis veel Meier (2016), kes bakalaureusetöös selgitas välja õpetajate arvamusi II kooliastme loodusõpetuse õppekirjanduse kohta. Uuringust selgus, et mõningatel juhtudel on õpetajad olukorras, kus peavad kasutama vanema väljaande õpikuid, sest koolidel pole rahalistel põhjustel võimalik uuemaid osta. Lisaks ilmnes uurimusest, et õpetajad pidasid õpikute juures kõige olulisemaks eakohasust, kuid tihti peale ei vasta õpik nende õpilaste eakohastele võimetele.

Maailmas on hinnatud inglise keele õpikuid õpetajate poolt erinevates riikides. Näiteks Türgis uuris Kayapinar (2009) õpetajate hinnanguid inglise keele õppekomplektidele ja tulemustest selgus, et õpetajad ei ole õpikutega kuigi rahul. Õpetajad leidsid, et õpikuid peaks arendama nii, et need arvestaksid õpilaste vajadustega (Kayapinar, 2009). Alemi & Mesbah (2013), kes uurisid õpetajate hinnanguid inglise keele õpikutele, leidsid samuti, et oluline oleks uurida edaspidi õpikuid ka õpilaste vaatevinklist. Demir ja Ertas (2014) nendivad, et enamasti ollakse õpikute valimisel õpetajakesksed, mis on ühest küljest küll arusaadav, kuid sellele vaatamata ei tohiks eirata tõsiasja, et õpilased on samuti õpikute kasutajad ning õpikute valik mõjutab õpilasi kas positiivselt või negatiivselt. Järgnevas peatükis käsitletaksegi õpilaste rolli õpikute hindajatena.

Õpilased õpikute hindajana

Õpilaste hinnanguid õpikutele ei ole inglise keele õpikute näitel oluliselt uuritud. Harwood (2014) rõhutab, et valdav osa õpikutega seotud uuringuid keskendub õpetajatele ja pöörab vähe või üldse mitte mingit tähelepanu õpilastele. Eestis on varasemalt uuritud õpetajate hinnanguid inglise keele õpikutele (Tikk, 2013; Meier, 2016). Tikk (2013) tõi oma uurimuses välja, et edaspidi tuleks erinevaid õpikuid võrrelda või õpilaste hinnanguid analüüsida. Türgis uuris Kirkgöz (2009) kolme inglise keele õpiku puhul nii õpetajate kui ka õpilaste arvamust. Tulemused näitasid, et kõik kolm inglise keele õpikut arvestasid nii õppekava kui ka õpilaste vajaduste ja ootustega. Lisaks oli õpilaste arvates õpik värviline ja oskuslikult illustreeritud, mis teeb inglise keele õppimise lihtsamaks ja lõbusamaks. Õpilastele meeldis õpiku juures kõige enam värviküllus, joonistused, pildid, laulud ja mängud ning tegevused, milles õpilased

saavad aktiivsed olla. Autor tõi välja, et soovitatav oleks taolist õpikute hindamist läbi viia regulaarselt, et anda teavet ja ideid tulevastele õpikute koostajatele. Mitmed teisedki autorid väidavad, et õpilasi tuleks kaasata õpikute hindamise protsessi (McGrath, 2013; Richards, 2015; Tomlinson, 2011).

Lapse heaolu koolis ja nauditav õpikeskkond on otseselt seotud edasiste hariduslike saavutuste ja tööturuga (Gibbons & Silvia, 2011). Rumma (2017) uuringu kohaselt oli õpilase koolirõõmu üheks olulisemaks mõjutajaks õpilaskeskne õpikäsitus. Nüüdisaegse õpikäsituse ehk konstruktivistliku õpikäsituse kohaselt peaks õpetamine lähtuma õppijatest, mitte õppekavast ega õpetajast, seetõttu on oluline olla teadlik ning arvestada õpilaste vajadustega (Postareff & Lindblom-Ylänne, 2008). Konstruktivistliku õpikäsituse üks olulisi tunnuseid on õpilase iseseisvuse ning aktiivsuse võimaldamine (Akpan & Beard, 2016).

Klassiruumis peaksid toimima pidevad läbirääkimised, mille käigus nii õpetaja kui ka õpilased saavad oma arvamust väljendada (Ruesch, Bown, & Dewey, 2012). Samuti tuleks keeletunnis anda õpilastele võimalusi oma arvamuse avaldamiseks, et oleks võimalik nende vajadusi ja huve arvesse võtta. Otsuseid ei tohiks teha intuitsiooni ega oletuste põhjal. Selleks, et saada rohkem teada õpilaste kui õppijate kohta, tuleks neisse suhtuda võrdväärse austuse ja arusaamisega (Banegas & Velázquez, 2014). Õpilase soovide ja arvamustega arvestamine loob eelduse nende heaolule ja enesehinnangu kasvule. Õpilased on õpetamis- ja õppimisprotsessi keskpunkt (Awasthi, 2006). Õpilased on ka õppematerjali, sealhulgas õpikute põhilised kasutajad (Harwood, 2014) ning nende uurimustesse kaasamine on üks tõhusamaid viise nendes oma õppimise vastu huvi tekitamiseks (Mason, 2010).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Õpetajaid, õpilasi ja õpikuid peetakse haridusprotsessi kolmeks põhiliseks osapooliks (Sarem, Hamidi & Mahmoudie, 2013). Inglise keele õpetamisel on enimkasutatavaimaks õppematerjaliks õpik (Eklund, 2017; Kayapinar, 2009; Richards, 2015), mistõttu on oluline õpikute sobivust hinnata. Mitmed autorid täheldavad, et uuritud on küll õpetajate hinnanguid, kuid õpilaste hinnangutele pole oluliselt tähelepanu pööratud (Alemi & Mesbah; 2013; Harwood, 2014; McGrath, 2013; Richards, 2015; Tomlinson, 2011). Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli selgitada välja õpilaste hinnangud Eesti koolides enimkasutatavale II kooliastme inglise keele õpikule “I Love English IV”.

Peaaegu kõik olemasolevad hindamismudelid sisaldavad õpiku füüsilise välimuse hindamist, kuigi erinevas sõnastuses (Mukundan & Ahour, 2010; Sarem et al., 2013). Füüsiline välimus on üks olulisemaid tegureid, mida tuleks õpikute koostamisel arvesse võtta, sest olenemata õpiku sisust loob õpiku füüsiline välimus õpilaste esmamulje (Sarem et al., 2013). Kvaliteetne trükk teeb õpiku atraktiivseks ning motiveerib õpilast lugema, seejuures on oluline pöörata tähelepanu ka näiteks õpiku kirjasuurusele (Ghorbani, 2011). Eelnevast lähtuvalt püstitati esimene uurimisküsimus:

1. Millised on 6-ndate klasside õpilaste hinnangud “I Love English IV” inglise keele õpiku välimusele ja ülesehitusele?

Alavinia & Siyadat (2013) nentisid, et lisaks atraktiivsusele muudavad ka sisu poolest ajakohased materjalid õpiku õpilaste seas eelistatuks. Õpiku ülesanded ja peatükid liiguvad järk-järgult kergemalt raskemale ja peavad arvestama õpilaste vajadustega (Ghosn, 2013). Uuringutest on selgunud, et inglise keele õpikud keskenduvad ülemäära grammatikale ja keelestruktuuridele (Tomlinson, 2012), seetõttu on oluline pöörata tähelepanu just õpiku sisule. Tomlinson (2012) lisab, et õppematerjal peaks tagama kõigi õpistiilidega õppijatele vajaliku õppematerjali. Eelnevast kasvab välja teine uurimisküsimus:

2. Millised on 6-ndate klasside õpilaste hinnangud “I Love English IV” inglise keele õpiku sisule?

Käesoleva magistritöö raames selgus, et Eesti koolides kasutatakse 6.ndates klassides kõige rohkem õpikut “I Love English IV”. Uurimuses hinnati selle õpiku kolme erinevat väljaannet 2006., 2009. ja 2015. aastal ilmunud õpikut. Sellest tulenevalt on kolmandaks uurimisküsimuseks:

3. Kuidas erinevad õpilaste hinnangud erineva väljaandmise aastaga õpikutele?

Õpikuid on oluline hinnata, et välja tuua õpiku puudused, see aitab edaspidi õpikut parandada või täiustada (Mohammad, 2011). Hindamise kaudu saavad õpetajad teadlikuks õpiku nõrkustest ja tugevustest, mis aitavad neil õpikut kohandada (Awasthi, 2006). Eelnevast kasvab välja neljas uurimisküsimus:

4. Mis õpilastele õpiku juures meeldib ja mis ei meeldi?

Metoodika

Valim

Õpiku hindajate sihtrühmaks valiti kuues klass. Hindamismudeliga hinnati Eesti kuuendates klassides enimkasutatavat inglise keele õpikut "I Love English IV" (Kurm & Soolepp, 2015). Õpikut hindasid kolme eestikeelse õppega Tallinna kooli 165 õpilast. Valim tekkis mugavuse ja kättesaadavuse põhimõttel. Lisaks võttis magistritöö autor valimi moodustamisel arvesse klasside suurust ning eelistati koole, milles olid paralleelklassid, mistõttu võib valimit pidada ka eesmärgipäraseks valimiks.

Õpiku valik. Enimkasutatavaima inglise keele õpiku välja selgitamiseks koostati esmalt koolide nimekiri Eesti riigi infoportaali alusel. Seejärel saadeti e-kirjad koolide raamatukogu juhatajatele või inglise keele õpetajatele, et välja selgitada Eesti koolide 6-ndates klassides kasutatavad inglise keele õpikud. Raamatukogu juhatajate meiliaadressid võeti koolide kodulehekülgedelt, kui koolide kodulehel ei olnud raamatukogu juhatajate kontakte, saadeti kirjad kooli inglise keele õpetajale. Kokku saadeti e-kirjad 341 koolile, vastused saadi 174 kooli raamatukogu juhatajalt või inglise keele õpetajalt. E-kirjadest selgus, et enimkasutatavaimaks kuuendate klasside inglise keele õpikuks osutus "I Love English IV", mida kasutas 115 vastanud koolist. Valimi moodustamisel selgus, et koolides on kasutusel erinevad väljaanded. Valitud kolmest koolist üks kasutas õpiku 2009. ja 2006. aastal ilmunud väljaannet, mille autoriteks olid Ülle Kurm ja Mare Jõul (Jõul & Kurm, 2006, 2009). Kaks kooli kasutasid 2015.aastal ilmunud väljaannet, mille autoriteks on Ülle Kurm ja Ene Soolepp (Kurm & Soolepp, 2015).

Õpilasvalim. Õpilasvalimi moodustamiseks saadeti esmalt e-kirjad "I Love English IV" õpikut kasutavatele koolidele, milles küsiti kuuendate klasside õpilaste arvu. Samuti võttis autor arvesse koolide kättesaadavust. See tähendab, et uuringusse valiti koolid, mis asusid uuringu läbiviijale võimalikult lähedal ning kes olid valmis uuringus osalema. Seejärel küsiti e-kirja teel sobivate koolide inglise keele õpetajatelt ja juhtkonnalt nõusolekut uuringus osalemiseks. Nõusoleku uuringus osalemiseks andsid kolm eesti õppekeelega Tallinna kooli. Seejärel toimetas magistritöö autor paber kandjal lapsevanemate nõusoleku vormid inglise keele õpetajatele (Lisa 1). Inglise keele õpetajad jagasid vormid koju viimiseks õpilastele ning õpilased tagastasid need oma inglise keele õpetajale. Allkirjastatud nõusoleku vormid edastasid inglise keele õpetajad tagasimagistritöö autorile. Kolmest Tallinna koolist

moodustasid valimi 165 kuuenda klassi õpilast, kelle vanemad olid nõustunud nende laste osalemisega uuringus.

Protseduur

Enne uurimust viidi läbi pilootuuring, et saada teada, kas hindamismudel on õpilastele arusaadav. Pilootuuringus osales 8 kuuenda klassi õpilast Raplamaalt, kus kasutati õpikut “I Love English IV” (Kurm & Soolepp, 2015). Pilootuuringu järel muudeti kahe väite sõnastust selgemaks. Uuring viidi läbi kolmes erinevas Tallinna koolis 2019 kevadel. Esmalt võeti ühendust kolme kooli õppejuhtide ning inglise keele õpetajatega, kellelt küsiti nõusolekut uuringus osalemiseks. Seejärel küsiti kirjalikku nõusolekut (Lisa 1), mis viidi koolidesse paberkanjal, uuringus osalenud õpilaste vanematelt. Uuringus osales 165 kuuendate klasside õpilast, kes tagastasid vanema kirjaliku loa uuringus osalemiseks. Igas koolis moodustas ühe valimigrupi üks paralleelklass. Esimesest koolist osales uuringus 58 õpilast, kes olid jaotatud kolme valimigrupi, teisest koolist osales 66 õpilast, kes olid jaotatud nelja gruppi ning kolmandast koolist 41 õpilast, kes olid jaotatud kahte gruppi. Valimigrupid moodustati paralleelklasside kaupa, sest küsimustik viidi läbi iga klassi inglise keele tunni ajal. Uuringu kestuseks oli ühe valimigrupiga 30 minutit, mille jooksul hindasid õpilased hindamismudeli alusel inglise keele õpikut “I Love English IV”.

Mõõtevahend

Kvantitatiivse andmekogumismeetodina kasutati autori koostatud hindamismudelit (Lisa 2), mis toetus erinevate autorite hindamismudelitele (Miekley, 2005; Mukundan, Hajimohammadi & Nimehchisalem, 2011; Naseem, Shah & Tabassum, 2015) ja BESA kvaliteedi printsiipidele (Best European Learning..., s.a). Hindamismudel koosnes 24 küsimusest, mis olid jaotatud kahte ploki: 1) õpiku välimus ja ülesehitus ja 2) õpiku sisu. Küsimustikule vastamiseks tuli õpilastel anda väidetele 5-pallilisel skaalal hinnangud õpiku erinevatele aspektidele. Skaala kodeeriti järgnevalt: 5 – nõustun täielikult, 4 – pigem nõustun, 3 – ei oska öelda, 2 – pigem ei nõustu, 1 – ei nõustu. Mõõtevahendi reliaabluse hindamiseks kasutati Cronbachi'i alfa analüüsi, mis arvutati välja eraldi kahe hindamismudeli ploki vahel. Mõõtevahendi plokkide alfa oli vastavalt 1) õpiku välimus ja ülesehitus 0,746 ja 2) õpiku sisu 0,832. Mõlema hindamismudeli osa alfa väärtus jääb 0,7 ja 0,9 vahele, mistõttu võib öelda, et ankeet on usaldusväärne.

Andmeanalüüs

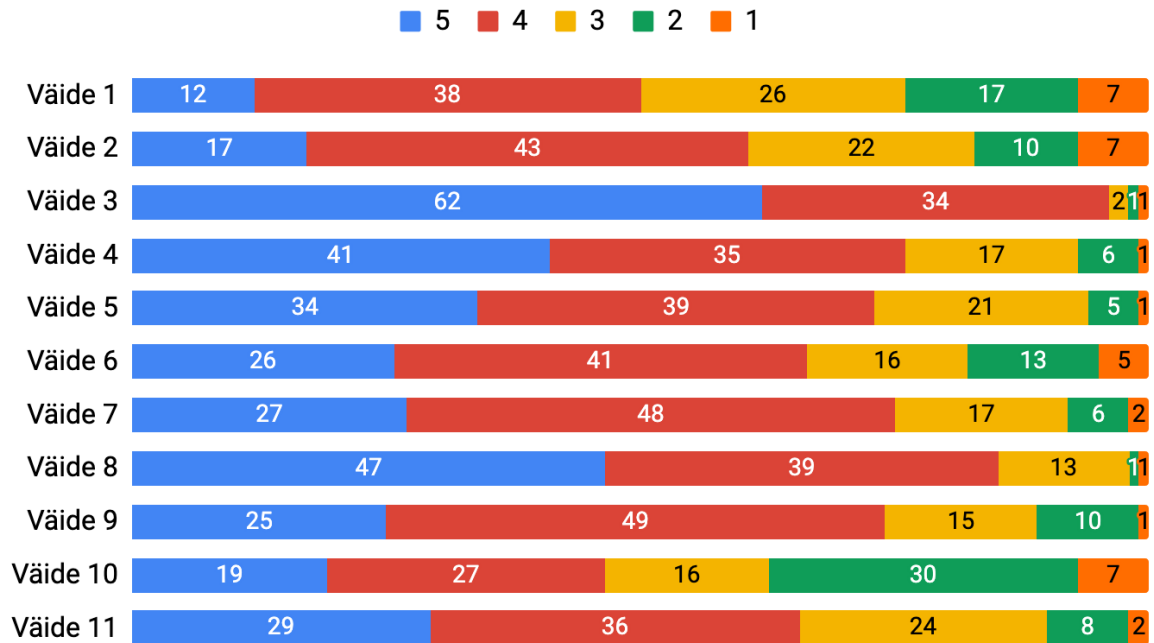
Andmeanalüüsi koostamisel kasutati Microsoft Excel programmi ja andmetöötlusprogrammi IBM SPSS Statistics. Esimeses etapis sisestati andmed Microsoft Excel programmi. Seejärel kontrolliti, kas andmed vastavad normaaljaotusele, selleks leiti ekstsessi- ja asümmeetriakordaja, mis jäid vahemikku -1 kuni +1. Seega kasutati käesolevas magistritöös parameetrilist statistikat. Erinevatel aastatel välja antud õpikute hinnangute võrdlemiseks kasutati ANOVA analüüsi ja seoste leidmiseks kasutati Pearsoni korrelatsioonianalüüsi. Hindamismudeli lõpus olevate kvalitatiivsete küsimused kodeeriti deduktiivselt Microsoft Exceli programmi kasutades ning seejärel tehti sisuanalüüs. Suurendamaks analüüsi usaldusväärsust osales kodeerimisel lisaks autorile veel üks inimene, kes kodeeris 10% õpilaste vastustest. Selgus, et 91% kodeeritud väidetest kattusid kahe kodeerija vahel.

Tulemused

Järgnev peatükk annab ülevaate magistritöö tulemustest. Tulemused esitatakse lähtuvalt töös püstitatud uurimusküsimustest. Pearsoni korrelatsioonianalüüs näitas statistiliselt olulist tugevat seost õpiku väljaandmise aastate ja hinnangute vahel. Korrelatsioonikordaja väärtus oli 0.719. See näitab, et hinnang õpiku välimusele ja ülesehitusele ning sisule on omavahel tugevas seoses. Näiteks kui hinnati kõrgelt õpiku välimust ja ülesehitust, siis hinnati kõrgelt ka õpiku sisu.

Millised on 6ndate klasside õpilaste hinnangud enimkasutatavale inglise keele õpiku välimusele ja ülesehitusele?

Selgitamaks välja õpilaste hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele paluti hindajatel hinnata esimese ploki väiteid (1-11). Hinnangud välimusele ja ülesehitusele on täpsemalt välja toodud Lisas 3. Kõikide aastate väljaannete keskmine hinnang väidetele kokku oli 3.85 (SD=0,53). Õpilaste hinnanguid õpiku välimusele ja ülesehitusele protsentides kirjeldab joonis 2.

Joonis 2. Õpilaste hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele (protsentides).

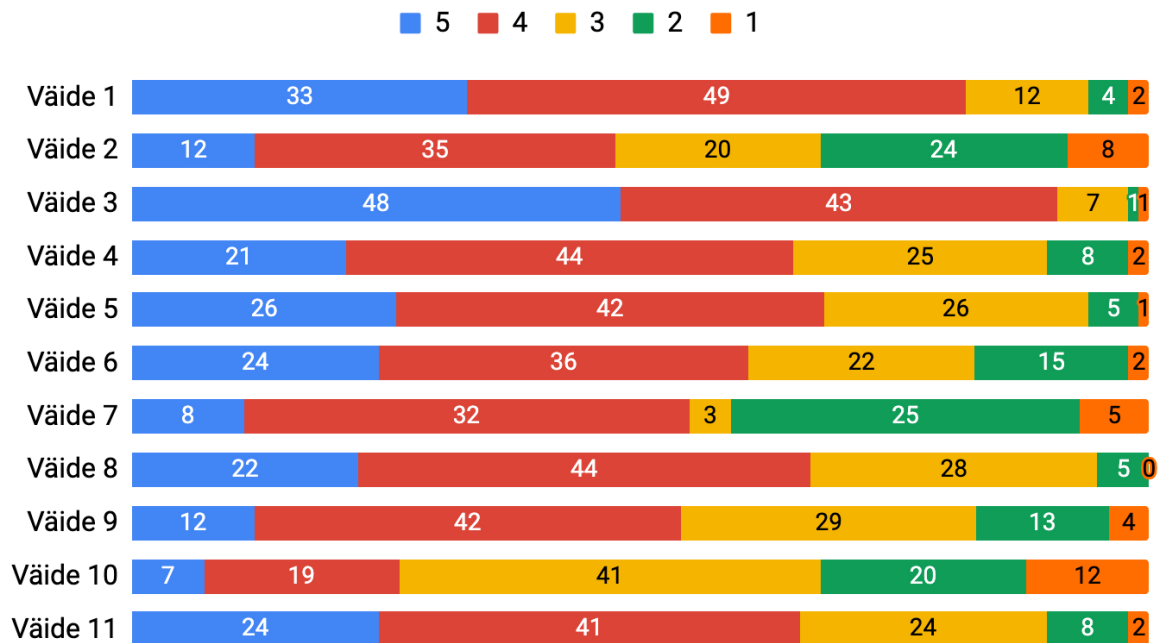
Märkus. Väidete nimed on lahtkirjutatud lehekülje jaluses¹.

Keskmiselt nõustuti kõige enam väitega, et tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav ($M=4.58$), selle väite puhul olid õpilased kõige enam ka üksmeelel ($SD=0.63$). Kõige madalama keskmise hinnangu ($M=3.21$) andsid õpilased väitele, et õpik on piisavalt õhuke ega kaalu liiga palju, selle väite osas olid hindajad aga ka kõige rohkem eriarvamusel ($SD=1.27$). Samuti olid hindajad keskmiselt enam eriarvamusel, kas pildid ja illustratsioonid on kõitvad ($SD=1.14$). Õpilastest 86% ($SD=0.78$) nõustusid täielikult või pigem nõustusid, et õpik on varustatud lisadega ning 76% ($SD=0.92$) õpilastest nõustusid, et pealkirjad tulevad muust tekstist esile. Küsitletud õpilastest 74% nõustusid või pigem nõustusid, et uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud ($SD=0.78$). Õpilaste arvamused lahknesid väite osas, kas õpiku kaas on atraktiivne, pilkupüüdev ja huviäratav, seejuures 50% õpilastest nõustusid täielikult väitega või pigem nõustusid ning 50% ei osanud öelda, pigem ei nõustunud või ei nõustunud (keskmine hinnang 3.31, $SD=1.11$).

¹ 1 – Kaas on atraktiivne, pilkupüüdev ja huviäratav. 2 – Paber ja köide on vastupidavad. 3 – Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav. 4 – Pealkirjad tulevad muust tekstist esile. 5 – Teksti ja pildi vahetamine on tasakaalus. 6 – Pildid ja illustratsioonid on kõitvad. 7 – Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist. 8 – Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne). 9 – Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud. 10 – Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju. 11 – Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.

Millised on 6ndate klasside õpilaste hinnangud enimkasutatavale inglise keele õpiku sisule?

Selgitamaks välja õpilaste hinnangud õpiku sisule paluti hindajatel hinnata teise ploki väiteid (1-11). Hinnanguid õpiku sisule kirjeldab täpsemalt Lisa 4. Õpiku sisu kõikide aastate väljaannete keskmine hinnang väidetele kokku oli 3.64 (SD=0,59). Õpilaste hinnanguid õpiku sisu ploki väidetele protsentides kirjeldab täpsemalt joonis 3.

Joonis 3. Õpilaste hinnangud õpiku sisule (protsentides).

Märkus. Väidete nimed on lahti kirjutatud lehekülje jaluses².

Selgus, et enim nõustuti sisu osas väitega (92% nõustusid täielikult või pigem nõustusid), et õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi. Selle väite osas olid õpilased ka kõige enam ühel meelel (SD=0.70, M=4.38). Sisuplokis kõige madalam hinnang anti väitele, et õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid (SD=1.07, M=2.91). Väide, et tööjuhised ja teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega tekitab õpilastes kõige

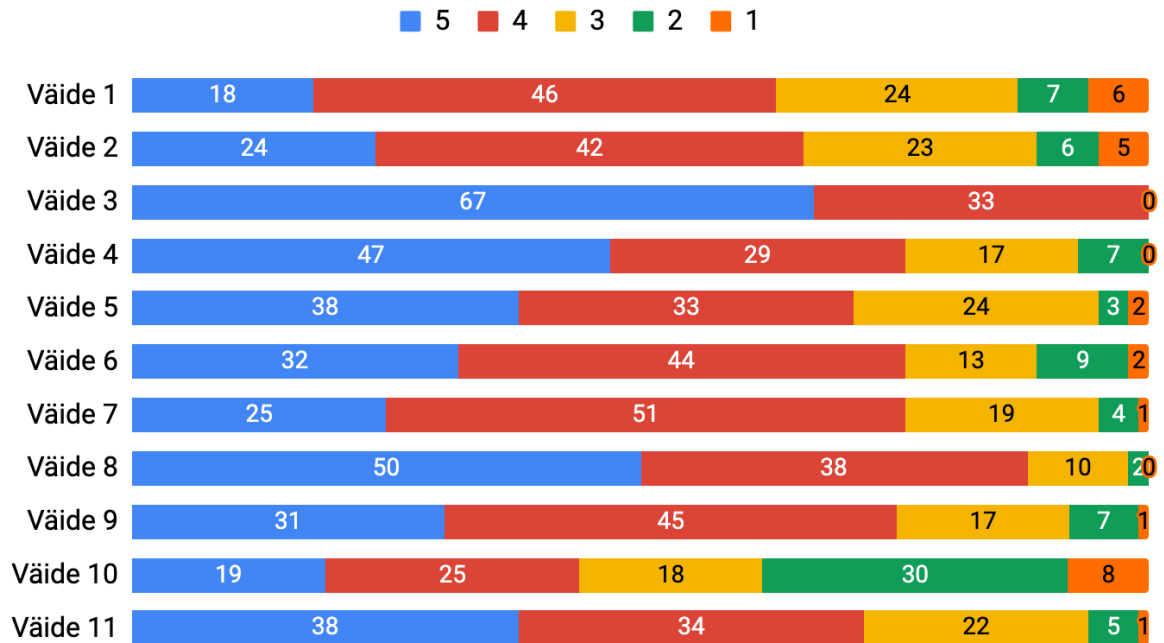
² 1 – Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad. 2 – Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega. 3 – Õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobiaid jne.). 4 – Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud. 5 – Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad. 6 – Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla. 7 – Õpik pakub mitmekülgseid ja kaasahaaravaid tegevusi. 8 – Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi. 9 – Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida. 10 – Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid. 11 – Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.

enam eriarvamusi ($SD=1.18$, $M=3.18$). Kõrgemalt hinnati väidet, et tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad, selle väite puhul olid õpilased keskmisest rohkem ühel nõul ($SD=0.88$, $M=4.08$). Eelnevalt mainitud väitega nõustusid täielikult või pigem nõustusid 82% vastanutest. Keskmiselt kõrgemalt hindasid vastanud ka väidet, et õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja reaalselt kasutatavad.

Kuidas erinevad õpilaste hinnagud erineva väljaandmise aastaga õpikutele?

ANOVA analüüsi kasutades võrreldi õpilaste hinnanguid 2006., 2009. ja 2015. aasta väljaannete hinnanguid. ANOVA näitas, et hindamismudeli erinevate väljaannete gruppide vahel on oluline statistiline erinevus ($p<0,05$). Välimuse ja ülesehituse ploki F väärtus oli 8.910 ($p<0,05$) ja sisu ploki F väärtus oli 10.878 ($p<0,05$). Vastanud 165st õpilasest kasutas “I Love English IV” 2006. aastal ilmunud õpikut 58 õpilast, 2009. aastal ilmunut 15 õpilast ja 2015. aastal ilmunut 107 õpilast. 2006. ja 2009. aastal välja antud õpikut kasutati samades klassides ning neis ei esinenud olulisi uuendusi, sest õpetajad kasutasid erinevat aastakäiku samas klassis. Kõiki õpikuid hinnati kõrgemalt õpiku välimuse ja ülesehituse osas ning madalamalt õpiku sisu osas. Kõige madalamalt hinnati 2006. aastal välja antud õpikut ja kõige kõrgemalt 2015. aastal välja antud õpikut.

2015. aastal välja antud õpik. 2015. aastal välja antud õpiku õpilaste hinnangud õpikutele välimuse ja ülesehituse osas on täpsemalt välja toodud Lisas 5. Selgub, et 2015. aastal välja antud õpikuid hinnanud õpilased nõustusid õpiku välimuse ja ülesehituse osas keskmiselt enim väitega, et tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav, seejuures olid õpilased ka enim ühel meelel ($SD=0.47$, $M=4.67$). Kõik vastanutest nõustusid täielikult või pigem nõustusid eelnevalt mainitud väitega. Keskmiselt kõrgemalt hindasid õpilased ka õpiku lisadega varustatust, kus väitega nõustus täielikult või pigem nõustus 88% vastanutest. Keskmiselt madalamalt hinnati väidet, et õpik on piisavalt õhuke ega kaalu liiga palju. See väide tekitas ka kõige rohkem eriarvamusi ($SD=1.27$, $M=3.16$). Ülevaade õpilaste hinnangutele 2015. aastal välja antud õpiku välimusele ja ülesehitusele on välja toodud joonisel 4.

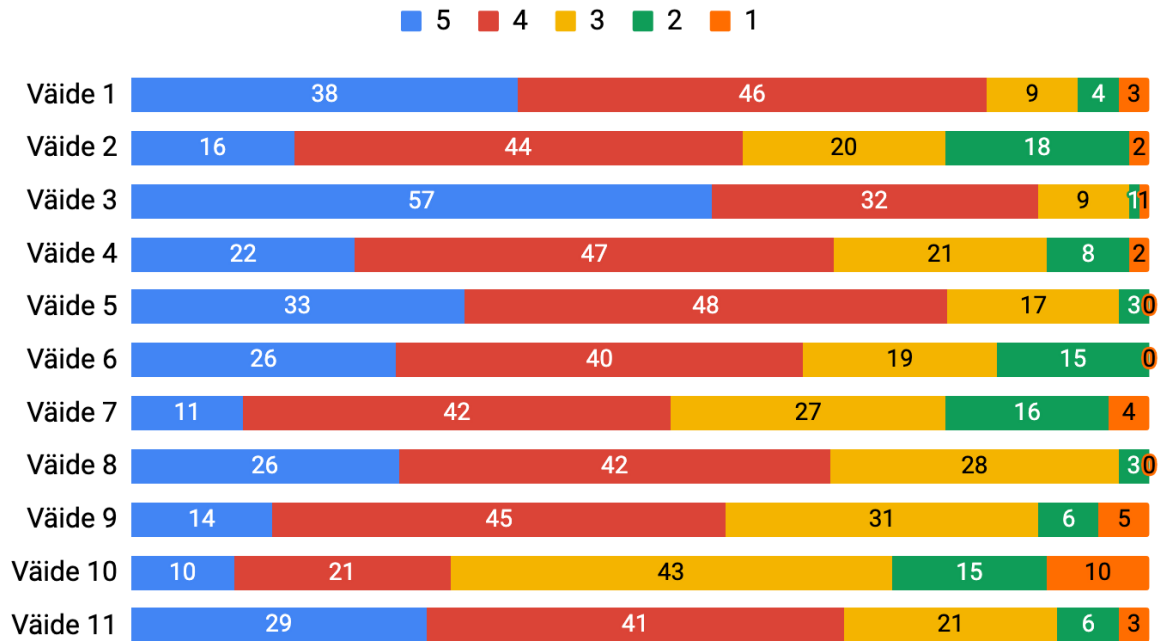

Joonis 4. Õpilaste hinnangud 2015. aasta õpiku välimusele ja ülesehitusele (protsentides).

Märkus. Väidete nimed on lahtkirjutatud lehekülje jaluses³.

22015. aastal välja antud õpiku õpilaste hinnangud õpiku sisu osas on täpsemalt selgitatud Lisas 6. Ilmneb, et 2015. aastal õpiku sisu hindamisel hinnati kõige kõrgemalt väidet, et õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi ($M=4.43$). Lisaks oldi kõige enam ühel meelel ka, et õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad ($SD=0.78$, $M=4.10$). Ülevaade hinnangutest 2015. aastal välja antud õpiku sisule protsentides on nähtav joonisel 5.

³ 1 – Kaas on atraktiivne, pilkupüüdev ja huviäratav. 2 – Paber ja köide on vastupidavad. 3 – Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav. 4 – Pealkirjad tulevad muust tekstist esile. 5 – Teksti ja pildi vahetamine on tasakaalus. 6 – Pildid ja illustatsioonid on köitvad. 7 – Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist. 8 – Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne). 9 – Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud. 10 – Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju. 11 – Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.

Joonis 5. Õpilaste hinnangud 2015. aasta õpiku sisule (protsentides).

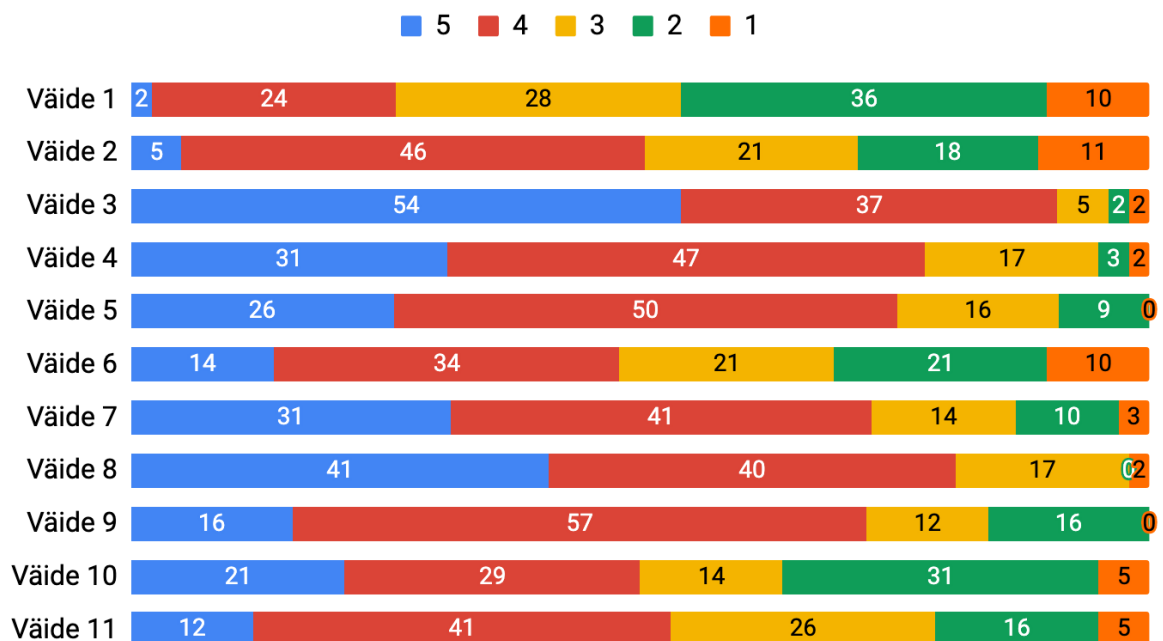
Märkus. Väidete nimed on lahtkirjutatud lehekülje jaluses⁴.

Selgus, et keskmiselt kõrgemalt hinnati ka tööjuhiste lihtsat keelt ja arusaadavust, koguni 84% vastanutest nõustusid täielikult või pigem nõustusid selle väitega. Madalaimalt hindasid õpilased väidet, et õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid. Selle väite osas olid õpilased aga ka kõige suuremal määral eriarvamusel ($SD=1.09$, $M=3.07$). Keskmisest madalamalt hinnati väidet, et teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega ($M=3.55$), kuid ka selle väite puhul olid õpilased rohkem eriarvamusel ($SD=1.02$).

2006. ja 2009. aastal välja antud õpik. 2006. ja 2009. aastal välja antud õpikuid kasutati sama klassi õpilaste poolt ning nendes ei esinenud olulisi muutusi, mistõttu esitatakse nende õpikute tulemused koos. Õpilaste hinnangud õpikutele välimuse ja ülesehituse osas on nähtavad Lisas 7. Kõige kõrgemalt hinnati õpiku välimuse ja ülesehituse osas teksti piisavat

⁴ 1 – Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad. 2 – Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega. 3 – Õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobiaid jne.). 4 - Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud. 5 - Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad. 6 – Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla. 7 – Õpik pakub mitmekülgseid ja kaasahaaravaid tegevusi. 8 – Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi. 9 – Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida. 10 – Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid. 11 – Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.

suurust ning hästi nähtavust, selle väite osas olid õpilased enim ühel arvamusel (SD=0.82, M=4.40). Ülevaate 2006. ja 2009. aasta õpiku välimusele ja ülesehitusele annab joonis 6.

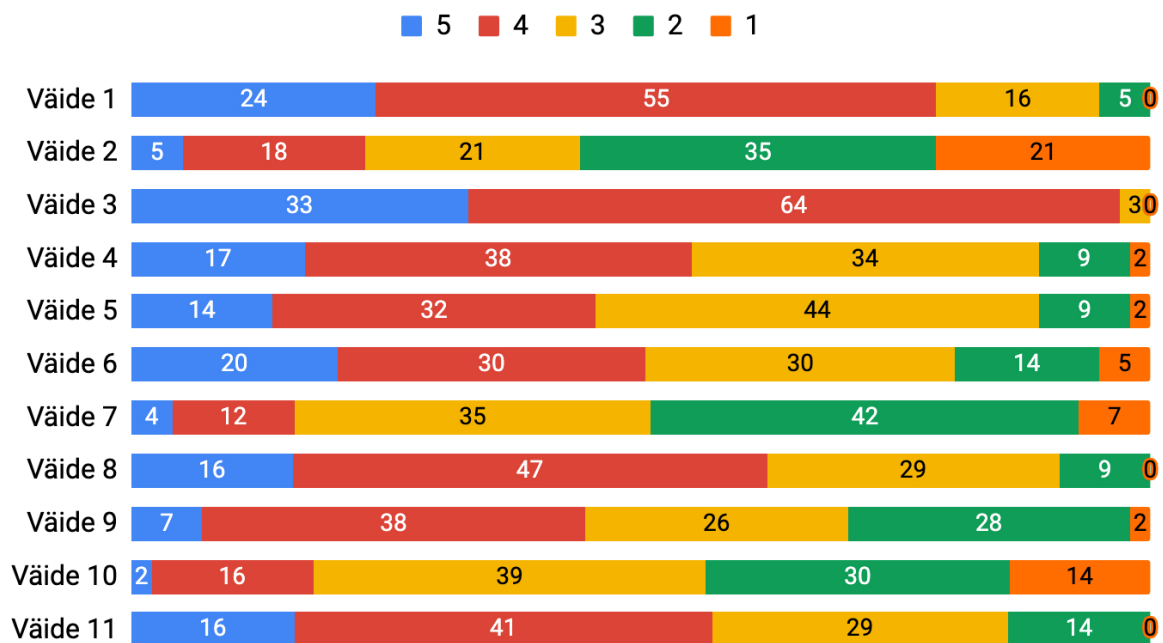
Joonis 6. Õpilaste hinnangud 2006. ja 2009. aasta õpiku välimusele ja ülesehitusele (protsentides).

Märkus. Väidete nimed on lahtkirjutatud lehekülje jaluses⁵.

Jooniselt 6 ilmneb, et 81% õpilastest nõustusid täielikult või pigem nõustusid õpiku varustatavusega lisadega, seejuures olid õpilased samuti keskmisest enam ühel meelel (SD=0.85, M=4.19). Keskmiselt madalaimalt hindasid vastajad kaane atraktiivsust, pilkupüüdvust ja huviäratavust, seejuures vaid 2% õpilastest nõustusid täielikult ning 24% pigem nõustusid. Enim erivarvamusi tekitas väide, et õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju (SD=1.26, M=3.29), seejuures 50% õpilastest nõustus või täielikult nõustus, 36% õpilastest pigem ei nõustunud või ei nõustunud ning 14% õpilastest ei osanud öelda. Keskmisest enam eriarvamusi tekitas samuti piltide ja illustratsioonide köitvus (SD=1.22, M=3.21), kus 48% protsenti hindasid õpikut hindega 4 ja 5 ning 52% hindega 1-3.

⁵ 1 – Kaas on atraktiivne, pilkupüüdev ja huviäratav. 2 – Paber ja köide on vastupidavad. 3 – Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav. 4 – Pealkirjad tulevad muust tekstist esile. 5 – Teksti ja pildi vahetamine tasakaalus. 6 – Pildid ja illustratsioonid on köitvad. 7 – Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist. 8 – Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne). 9 – Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud. 10 – Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju. 11 – Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.

Õpilaste hinnangud õpikute sisu osas on nähtavad Lisas 8. Õpiku sisu osas hinnati 2006. ja 2009. aasta väljaande õpikut kõige kõrgemalt väidet, et õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi, selle väite puhul oldi kõige enam ühel meelel (SD=0.53, M=4.29). Keskmiselt kõrgemalt hinnati väidet, et tööjuhised on lihtsas ja arusaadavas keeles (SD=0.78, M=3.98). Madalaimalt hinnati teemade tänapäevasust ja arvestavust õpilaste huvidega. Õpilaste hinnangud 2006. ja 2009. aasta õpiku sisu väidetele on täpsemalt välja toodud joonisel 7.

Joonis 7. Õpilaste hinnangud 2006. ja 2009. aasta õpiku sisule (protsentides).

Märkus. Väidete nimed on lahti kirjutatud lehekülje jaluses⁶.

Jooniselt 7 ilmneb, et väide selle kohta, et õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi, nõustus 33% õpilastest ning pigem nõustus 64% õpilastest. Mitte ükski õpilane ei nõustunud või pigem ei nõustunud eelnevalt välja toodud väitega. Teemade tänapäevasust ja arvestavust õpilaste huvidega osas olid aga õpilased kõige rohkem

⁶ 1 – Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad. 2 – Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega. 3 – Õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobiaid jne.). 4 – Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud. 5 – Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad. 6 – Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla. 7 – Õpik pakub mitmekülgseid ja kaasahaaravaid tegevusi. 8 – Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi. 9 – Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida. 10 – Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid. 11 – Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.

eriarvamusel (SD=1.17, M=2.51), kuid 56% protsenti õpilastest ei nõustunud või pigem ei nõustunud selle väitega.

Mis meeldib õpilastele õpiku juures ja mis ei meeldi?

Hindamismudelis esitati lisaks väidetele kaks kvalitatiivset küsimust selgitamiseks välja, mis õpilastele õpiku juures kõige rohkem meeldib ja mis kõige vähem meeldib. Kvalitatiivsed küsimused kodeeriti deduktiivselt. Õpilaste vastused jagati koodideks ning seejärel jagati sarnased koodid kategooriatesse. Ilmnesid järgnevad kategooriad: atraktiivsus, tänapäevsus, tekstid, arusaadavus, jõukohasus, huvitavad ülesanded, ülesannete mitmekesisus, kaal ja paksus, reeglid ja uus informatsioon ning lisad. 165st õpilasest 165 vastasid vähemalt ühele avatud küsimusele, seejuures küsimusele, mis mulle õpiku juures kõige rohkem meeldib vastas 158 õpilast ning küsimusele, mis mulle õpiku juures ei meeldi vastas 129 õpilast. Mis õpilastele meeldis ja ei meeldinud 2006. ja 2009. aasta õpiku juures on nähtav tabelis 1.

Tabel 1. 2006. ja 2009. aasta õpiku juures meeldib ja ei meeldi

2006. ja 2009. aasta õpik	
Meeldib (61 õpilast)	Ei meeldi (58 õpilast)
↓	↓
Atraktiivsus (34%)	Mittetänapäevased teemad (29%)
Tekstid (10%)	Ülesannete ühekülgsus (14%)
Arusaadavus (10%)	Tekstid (12%)

Tabelist 1 ilmneb, et õpilastele meeldisid 2006. ja 2009. õpiku juures kõige enam illustratsioonid. Õpilastele meeldis ka, et õpik on arusaadav. Ilmnes ka, et õpikus sisalduvad tekstid 10% õpilastele meeldisid, kuid seejuures olid õpilased eriarvamusel, sest 12% õpilastest pidas neid mitte-meeldivaks. 2006. ja 2009. aastal välja antud õpiku juures meeldis hindajatele kõige vähem, et teemad ei ole tänapäevased, selle tõid välja 29% vastanud õpilastest. Lisaks arvas 14% vastanud õpilastest, et õpiku teeb ebameeldivaks ülesannete ühekülgsus.

Mis õpilastele meeldis ja ei meeldinud 2015. aasta õpiku juures on nähtav tabelis 2.

Tabel 2. 2015. aasta õpiku juures meeldib ja ei meeldi

2015. aasta õpik	
Meeldib (107 õpilast)	Ei meeldi (107 õpilast)
↓	↓
Atraktiivsus (46%)	Kaalub liiga palju (17%)
Tekstid (18%)	Tekstid (12%)
Huvitavad ülesanded (12%)	

Tabelist 2 selgub, et 2015 aasta õpikute juures meeldisid hindajatele kõige enam illustratsioonid (46%), samuti toodi välja, et õpiku ülesanded on huvitavad (12%). 2015. aastal välja antud õpiku mittemeeldivuseks pidasid õpilased õpiku liigset kaalu (17%). Eriarvamusel olid õpilased õpikus sisalduvate tekstide osas, seejuures 18% õpilasest pidas neid meeldivaks ning 12% mittemeeldivaks.

Arutelu

Enamik õpetajaid toetub tunni planeerimisel ja läbiviimisel õpikutele (Honig, viidatud Mikk, 2000 j). Seega on oluline enne õpiku valimist seda hinnata, et olla kindel õpiku sobivuses (Harwood, 2014; Hashemi & Rahimpour, 2011). Mitmed autorid nendivad, et hinnata võib ka juba klassiruumis kasutusel olevaid õpikuid (Ellis, 1997; Hrehovcik, 2002; Mukundan & Ahour, 2010; Richards, 2015), kuid sellisel viisil pole õpikuid olulisel määral uuritud, sest hindamisvahendite koostajad eelistavad enamasti õpikute analüüsimist valimisprotsessis (Mukundan & Ahour, 2010). Õpikute hindamisel ollakse enamasti õpetajakesksed (Demir ja Ertas, 2014). Mitmed autorid toovad aga välja, et õpikute hindajateks peaksid olema ka õpilased (Mason, 2010; Mikk, 2000; Richards, 2015; Tomlinson, 2011). Lähtuvalt eelnevast oli magistritöö eesmärgiks selgitada välja õpilaste hinnangud Eesti koolides enimkasutatavale II kooliastme inglise keele õpikule „I Love English IV“.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised on 6-ndate klasside õpilaste hinnangud “I Love English IV” inglise keele õpiku välimusele ja ülesehitusele. Õpiku

füüsiline välimus loob õpilasele esmamulje olenemata õpiku sisust, mistõttu on oluline sellele tähelepanu pöörata (Sarem et al., 2013). Välimuse ja ülesehituse plokis esitati õpilastele hindamiseks 11 väidet. Uurimusest võib järeldada, et õpilased on valdavalt õpiku välimusega rahul ja ülesehitusega rahul. Õpilased nõustusid enim, et „I Love English IV” õpiku tekst on piisavalt suur ja nähtav, mis on kooskõlas Eestis kehtivatele nõudmistele õpikute suhtes. Eestis esitatud nõuetele õppekirjanduse ja selle retsenseerimise õigusaktis tuuakse välja tehniline nõue teksti suuruse, kirjastiili ja värvi osas (Holm & Ligi, 2016). Ghorbani (2011) nendib, et õpiku kirjasuurusele on oluline pöörata tähelepanu, sest see motiveerib õpikut tõhusalt kasutama. Õpetajate hinnanguid “I Love English IV” 2006. aasta väljaandele uuringust ilmnes, et ka õpetajad on õpikus oleva teksti kirja suurusega rahul (Tikk, 2013). Ülesehituse kohta arvas enamik õpilasi, et õpperaamat on varustatud vajalike lisadega ning sisukord lihtsustab materjali leidmist. Mitmed õpilased tõid välja neljanda uurimisküsimuse juures, et neid abistab õppimisel ka õpiku lõpus olev sõnastik. Õpilaste vastustest võib järeldada, et kõige vähem oldi rahul õpiku kaalu ning paksusega. Eesti õppekirjandusele esitatud nõuete õigusakti kohaselt peaks õpiku kogukaal olema kuni 450 g ja kogumaht kuni 14 trükipoognat (Holm & Ligi, 2016), sellele vaatamata lisab õpik õpilaste koolikotile üleliia kaalu juurde. Põhjuseks võib olla see, et õpilastel on mitmeid õppematerjale, mida tuleb kaasas kanda ning nende kaal kokku on õpilaste arvates liiga suur. Tervisekaitsenõuete kohaselt tohib ranits kaaluda 4.-6. klassis kuni 3.5 kg (Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale..., 2015).

Teise uurimisküsimusega taheti välja selgitada, millised on 6-ndate klasside õpilaste hinnangud “I Love English IV” inglise keele õpiku sisule. Sisuliselt tõhus ja ajakohane õppematerjal soodustab õpilaste edukat õppimist (Alavinia & Siyadat, 2013; Byrd, 2001). Selleks esitati sisuplokis 11 väidet, mis võtsid arvesse erinevaid aspekte. Uuringust võib järeldada, et õpilased olid õpiku sisuga üldiselt rahul, kuid vähem kui õpiku välimuse ja ülesehitusega. Enamus oli arvamusel, et õpiku ülesanded ei julgusta neid tegema piisavalt valikuid. Arvestades väite keerulisust ning et enamus ei osanud küsimusele vastata, võib see tähendada, et õpilastele jäi väide arusaamatuks. Seejuures aga pilootuuringust ei selgunud, et väide vajaks ümbersõnastamist või täpsustamist. Nüüdisaegse õpikäsituse üks olulisemaid tunnusoone on õpilase iseseisvuse ning aktiivsuse võimaldamine (Akpan & Beard, 2016). Tikk (2013) koostatud uuringus nentisid õpetajad, et 2006. aastal välja antud “I Love English

IV” õpiku ülesanded peaksid olema diferentseeritumad ning võimaldama õpilasel teha valikuid vastavalt oma tasemele. Enamiku õpilaste arvates sisaldavad õpikus käsitlevad teemad erinevaid valdkondi. Õpiku teemad peavad olema varieeruvad, näiteks võiksid kooli ja pere kõrval olla nii popkultuuri kui poliitikat käsitlevad teemad (Bläsi, 2015). Ghorbani (2011) leidis oma uurimuses samuti, et õpiku ülesanded haaravad erinevaid teemasid ja sisu, kuid õpiku tegevused peaksid olema mitmekülgsed. Üldiselt on õpilaste arvates õpiku tööjuhised lihtsas keeles ja arusaadavad, mis muudab õppimise motiveeritumaks ja jõukohasemaks. “I Love English IV” 2006. aasta väljaande uuringust järeldus samuti, et õpetajad peavad õpiku tugevaimaks küljeks tööjuhiste selgust, mis toetab õpetajate iseseisvust (Tikk, 2013).

Kolmanda uurimisküsimusega taheti teada saada, kuidas erinevad õpilaste hinnangud erineva väljaandmise aastaga õpikutele. Õpiku avaldamise aasta ja õpilaste hinnangute vahel esines statistiliselt oluline erinevus. Uurimusest võib järeldada, et 2015. aastal välja antud õpikuga olid õpilased rohkem rahul, kui 2006. ja 2009. aastal välja antud õpikuga. Põhjuseks võib olla see, et õpiku uuendamisega on muutunud õpik tänapäevasemaks. Järeldada võib seda asjaolust, et 2006. ja 2009. aasta õpiku puhul hinnati kõige madalamalt väidet õpiku tänapäevasuse kohta. Sama järeldus ilmnes ka avatud küsimuste osas, kus õpilased tõid kõige enam välja, et 2006. ja 2009. aastal välja antud õpikute teemad on mittetänapäevased. Tõenäoliselt omab siin teatud rolli ka see, et õpik on üle kümne aasta tagasi koostatud. Tiku (2013) õpetajatele suunatud uuringust selgus samuti, et õpetajate arvates võiks 2006. aasta “I Love English IV” väljaanne olla ajakohasem ning selle temaatika eakohasem. Alavinia & Siyadat (2013) nentisid uurimuses, et ajakohased materjalid muudavad õpiku õpilaste seas eelistatumaks. Neljandast uurimisküsimusest (vt lk 35) selgus, et õpilased peavad väljaannete erinevuseks kaalu. Erinevus võib tuleneda sellest, et 2006. ja 2009. aasta õpik on formaadilt tunduvalt väiksem kui 2015. aasta õpik, seega võisid õpilased kaalu asemel silmas pidada õpiku suurust. Lisaks selgus avatud küsimustest, et 2006. ja 2009. õpikute juures ei meeldinud õpilastele ülesannete ühekülgsuses, kuid 2015. õpiku juures toodi välja, et õpiku teevad meeldivaks mitmekülgsed ülesanded.

Neljanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, mis meeldib õpilastele õpiku juures ja mis ei meeldi. Selleks esitati hindamismudeli lõpus kaks avatud küsimust õpiku meeldivuse ja mitte-meeldivuse kohta. Õpiku meeldivusena tõid õpilased kõikide väljaannete puhul välja

õpiku atraktiivsuse, pöörates enim tähelepanu illustratsioonidele. Atraktiivne õppematerjal aitab suurendada motivatsiooni (Best European Learning..., s.a). Kirkgözi (2009) uurimusest selgus samuti, et õpilaste arvates on inglise keele õpikud värvilised ja oskuslikult illustreeritud, mis teeb inglise keele õppimise lihtsamaks ja lõbusamaks. Tulemustest selgus, et 2015. aasta väljaande puhul ei meeldinud õpilastele, et õpik on kaalult nende jaoks liiga raske. Lisaks toodi 2006. ja 2009. aasta mittemeeldivusena välja ülesannete ühekülgsuse, mis võib tuleneda sellest, et peatükid on sarnaselt koostatud ja sama struktuuriga. See tulemus kinnitab Kayapinar (2009) leide, kes nentis oma uuringus samuti, et õpikute ülesanded sisaldavad liiga palju ühesuguseid ülesandeid. Õpilased arvasid, et kõige vähem meeldib neile 2006. ja 2009. aasta väljaande õpiku juures teemad, mis pole piisavalt tänapäevased. Põhjuseks võib olla see, et õpiku koostamisest on küllaltki palju aega möödas ja paljud teemad ei ole enam aktuaalsed või on koguni vananenud. Meier (2016) nentis, et mõningatel juhtudel on Eesti õpetajad olukorras, kus peavad kasutama vanema väljaande õpikuid, sest koolidel pole rahalistel põhjustel võimalik uuemaid osta.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpilased olid üldiselt õpiku „I Love English IV“ välimuse ja ülesehitusega kui ka sisuga rahul. Sellele vaatamata on kõikide õpiku aspektide osas arenemisruumi ning mitmete aspektide osas tekkis õpilastel lahkavamus. Tomlinson (2006) nendib, et ideaalset õpikut ei eksisteeri, sest igat õpikut kasutatakse erinevas situatsioonis erinevate õpilaste poolt, kellel on varieeruvad vajadused ja soovid. Seega on harukordne, et õpik suudab rahuldada kõigi õpilaste ja õpetajate soove, kuid õpikute hindamine õpilaste poolt annab ülevaate õpilaste ootuste kohta õpikule.

Piirangud

Magistritöö keskendus „I Love English IV“ inglise keele õpikule, mistõttu pole võimalik teha üldistusi teistele kuuendates klassides kasutatavatele õpikutele. Üldistust ei saa teha ka „I Love English IV“ õpiku kohta üle kogu Eesti, sest valim oli väike ning ühest piirkonnast mugavusvalmina valitud. Lisaks võib uurimuse piiranguks pidada seda, et hinnati õpiku kolme erinevat väljaannet ning 2006. ja 2009. õpikute väljaande valim oli väiksem kui 2015. aasta väljaande oma. Suurem õpilasvalim võimaldaks võrrelda lähemalt õpiku väljaannete ning õpilaste hinnangute seost.

Töö praktiline väärtus

Käesolev magistritöö on autori teada Eestis esimene teise kooliastme inglise keele õpikule antud õpilaste hinnangut käsitlev uurimus, mis võib edaspidi olla aluseks järgnevatele uuringutele. Uuringust võib kasu olla inglise keele õpikute koostajatele ja uuendajatele ning keeleõpetajatele õpiku valimisel. Richards (2015) väidab, et klassiruumis juba kasutusel oleva õpiku hindamisel on oluline koguda informatsiooni nii õpetajatelt kui ka õpilastelt. Seega soovib töö autor edaspidi kasutada suuremat valimit ja uurida õpilaste ja õpetajate hinnangute seoseid Eesti koolide II kooliastmes enimkasutatavale inglise keele õpikule.

Tänuõnad

Tänan juhendajat ja kaasjuhendajat oskusliku juhendamise ning toetuse eest. Suur tänu uurimuses osalenud õpilastele, nende õpetajatele ja vanematele, kes andsid nõusoleku uuringus osalemiseks. Samuti tänan elukaaslast, kelle toetus ja abi aitas töö valmimisele oluliselt kaasa.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- AbdelWahab, M. M. (2013). Developing an English Language Textbook Evaluative Checklist. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 1(3), 55-70.
- Alavinia, P. & Siyadat, M. (2013). A Comparative study of English tesxtbook used in Iraninan institutes. *International Journal of Asian Social Science*, 3 (1), 150-170
- Alamri, A. A. M. (2008). An Evaluation of the Sixth Grade English Language Textbook for Saudi Boys' Schools. King Saud University. Külastatud aadressil <http://faculty.ksu.edu.sa/amri/documents/ma%20thesis.pdf>.
- Alemi, I. & Mesbah, Z. (2013). Textbook Evaluation based on the ACTFL standards: The case of Top Notch series. *The Iranian EFL Journal*, 9(1), 162-171.
- Ansary, H. & Babaii, E. (2002). Universal Characteristics of EFL/ESL Textbooks: A step towards systematic textbook evaluation. *The Internet TESL Journal*, 8(2). Külastatud aadressil <http://iteslj.org/Articles/Ansary-Textbooks/>.
- Akpan, J. P., & Beard, L. A. (2016). Using Constructivist Teaching Strategies to Enhance Academic Outcomes of Students with Special Needs. *Universal Journal of Educational Research*, 4(2), 392-398.
- Avikainen, T. (2015). *Õpetajate arvamused aktiivõppe meetodite kasutamise eelistest ja puudustest inglise keele tunnis (III kooliastmes)*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/48118/triin_avikainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Awasthi, J. R. (2006). Textbook and its Evaluation. *Journal of NELTA*, 11(1-2), 1-10.
- Banegas, D. L., & Velázquez, A. (2014). Enacting a people-centred curriculum in ELT with teenage learners. *PROFILE Issues in Teachers' Professional Development*, 16(2), 199-205.
- Best European Learning Materials Award (s.a). Külastatud aadressil <https://www.belma-award.eu/About-BELMA.html>
- Bloom, B. S. (ed.). (1956). *Taxonomy of Educational Objectives. Vol. 1: Cognitive Domain*. New York: McKay.
- Bläsi, C. (2015). *A Few Success Factors from the Jury's Perspective. BELMA Awards 2015*. Külastatud aadressil <https://www.belma-award.eu/media/en2015%20Criteria%20of%20BELMA%20Jury.pdf>

- Byrd, P. (2001). Textbooks: Evaluation and selection and analysis for implementation. In M. Celce-Murcia (Ed.), *Teaching English as a second or foreign language* (3rd ed.) (pp 416-427). Boston: Heinle & Heinle.
- Catling, S., & Lee, J. (2016). Some Perceptions of English Geography Textbook Authors on Writing Textbooks. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 25(1), 50-67.
- Dar, D. F. (2012). Textbook Materials and Their Successful Application in the Classroom: Implications for Language Development. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 2(4), 109-113.
- Demir, Y., & Ertas, A. (2014). A Suggested Eclectic Checklist for ELT Coursebook Evaluation. *The Reading Matrix*, 14 (2), lk 243-252.
- Eklund, Y. (2017). Independent Degree Project - Second Cycle: *The Teaching of Writing in Three Swedish Course Books*. Holmgatan: Mid Sweden University.
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT Journal*, 51(1), 36-42.
- Erelt, T., Kadakas, M., Kala-Arvisto, U., Kraav, I., Maanso, V., Puksand, H., Tamm, E. (Toim). (2014). *Hariduse ja kasvatuse sõnaraamat*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Garinger, D. (2002). Textbook Selection for the ESL Classroom. *Eric Digest*. Külastatud aadressil: <http://prodibing.fkip.unsri.ac.id/userfiles/text%20book%20selction.pdf>
- Gellert, N. (2012). *Kuulamisoskust arendavad ülesanded teise kooliastme inglise keele õppekomplektides I Love English ja The New You & Me*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil <http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25946Gellert.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Genesee, F. (2001). Evaluation. In D. Nunan, & R. Carter (Eds.), *The Cambridge guide to teaching English to speakers of other languages* (pp. 144-150). Cambridge: Cambridge University Press.
- Ghorbani, M. R. (2011). Quantification and Graphic Representation of EFL Textbook Evaluation Results. *Theory and Practice in Language Studies*, 1(5), 511-520.
- Ghosn, I. K. (2013). Developing Motivating Materials for Refugee Children: From Theory to Practice. In B. Tomlinson (Ed.), *Developing Materials for Language Teaching* (2nd ed.) (pp.247-267). London, New York: Bloomsbury Academic.

- Gibbons, S. & Silvia, O. (2011). School quality, child wellbeing and parents' satisfaction. *Economics of Education Review*, 30(2), 312-331.
- Hamidi, H., Bagheri, M., & Seyyedpour, A. (2016). Evaluation of Two General English Textbooks: New Interchange 2 vs. Four Corners 3. *Journal of Language Teaching & Research*, 7(2), 345-351.
- Harwood, N. (2014). Content, Consumption, and Production: Three Levels of Textbook Research. In N. Harwood (Ed.), *English Language Teaching Textbooks*. (p. 1-41). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hashemi, R., & Rahimpour, M. (2011). Textbook Selection and Evaluation in EFL Context. *World Journal of Education*, 1(2), 62-68.
- Hrehovcik, T. (2002). Foreign language textbook evaluation-methodological considerations. Rzeszów: University of Rzeszów. Külastatud aadressil http://www.univ.rzeszow.pl/fil_ang/usar1/sar_v1_18.pdf.
- Kaevats, Ü. (Toim). (1998). *Eesti Entsüklopeedia*. Tallinn: Eesti Entsüklopeedia kirjastus.
- Kayapinar, U. (2009). Coursebook Evaluation by English Teachers. Inonu University Journal of Faculty of Education. *Inonu University journal of the faculty of education*, 10(1), 69-78.
- Kirkgöz, Y. (2009). Evaluating the English textbooks for young learners of English at Turkish primary education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 79-83.
- Knappand, K., & Seidlhofer, B. (Toim). (2009). *Handbook of Foreign Language Communication and Learning*. Berlin: Mouton De Gruyter.
- Leerimaa, E. (2015). *Õpilaste keelepädevust arendavad lugemisülesanded III kooliastme inglise keele õpikutes*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/49095/Evelin_Leerima.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Ligi, J., & Holm, J. (2016). Õppekirjandusele esitatavad nõuded, õppekirjanduseretsenseerimisele ja retsensentidele esitatavad miimumnõuded ning riigi poolt tagatava minimaalse õppekirjanduse liigid klassiti ja õppeaineti. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/129032016001>.
- Tervisekaitse nõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele (2015). *Riigi Teataja I 2015*, 8. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12782669?leiaKehtiv>.

- Littlejohn, A. (2011). The analysis of language teaching materials: Inside the Trojan Horse. In B. Tomlinson, *Materials Development in Language Teaching*. (2nd edn). Cambridge University Press.
- Mason, J. (2010). The Effects of Different Types of Materials on the Intercultural Competence of Tunisian University Students. In B. Tomlinson & H. Masuhara (Eds.), *Research for Materials Development in Language Learning* (pp. 50-61). London, New York: Continuum International Publishing Group.
- Mahmood, K. (2011). Conformity to Quality Characteristics of Textbooks: The Illusion of Textbook Evaluation in Pakistan. *Journal of Research and Reflections in Education*, 5(2), 170-190.
- McGrath, I. (2002). *Materials Evaluation and Design or Language Teaching*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- McGrath, I. (2013). Teacher and Learner Perspective 'Practice'. In *Teaching Materials and the Roles of EFL/ESL Teachers: Practice and Theory*, (p. 103-185). London: Bloomsbury Academic.
- Meier, M. (2016). *Õpetajate arvamusel II kooliastme loodusõpetuse õppekirjanduse kohta*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/52873/meier_merilin_ba.pdf
- Miekley, J. (2005). ESL Textbook Evaluation Checklist. *The Reading Matrix*, 5(2). Külastatud aadressil <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.534.2299&rep=rep1&type=pdf>.
- Mikk, J. (2000). *Textbook: Research and Writing*. Frankfurt am Main: Peter Lang AG
- Mohammad, Z. (2011). Coursebook Development and Evaluation for English for General Purposes Course. *English Language Teaching*, 4(2), 213-222.
- Mukundan, J., & Ahour, T. (2010). A Review of Textbook Evaluation Checklists across Four Decades (1970-2008). In B. Tomlinson, & H. Masuhara (Eds.), *Research for Materials Development in Language Learning* (pp. 336-352). London, New York: Continuum International Publishing Group.
- Mukundan, Nimehchisalem, N., & Hajimohammadi, V. (2011). Developing An English Language Textbook Evaluation Checklist. *Contemporary Issues In Education Research*, 4(6), 21-28.

- Nahrkhalaji, S. S. (2012). An Evaluation of a Global ELT Textbook in Iran: A Two-phase Approach. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(3), 184-191.
- Naseem, S., Shah, S. K., & Tabassum. (2015). Evaluation of English Textbook in Pakistan: A Case Study of Punjab Textbook for 9th Class. *European Journal of English Language and Literature Studies*, 3(3), 24-42.
- Nemati, A. (2009). Evaluation of an ESL English Course Book: A Step towards Systematic Vocabulary Evaluation. *Journal of Social Sciences*, 20(2), 91-99.
- Oxford Dictionary of English (3rd ed.). (2010). Oxford: Oxford University Press.
- Pedastsaar, T. (2013). Õppevahend. R. Mikser (Toim), *Haridusleksikon* (lk 265-269). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Postareff, L. & Lindblom-Ylänne, S. (2008). Variation in Teachers' Description of Teaching: Broadening the Understanding of Teaching in Higher Education. *Learning and Instruction*, 18, 109–102.
- Põhikooli riiklik õppekava. (2011). Ainevaldkond võõrkeeled. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1140/2201/8008/1m%20lisa2.pdf#>.
- Põhikooli riiklik õppekava. (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114022018008>.
- Dickins, P., & Germaine, K. (2001). Purposes for evaluation. In D., Hall and A. Hewings, *Innovation in English language teaching* (pp. 253-262). New York: Routledge Rezaeian, M. &
- Rezaeian, M. & Zamanian, M. (2015). Textbook evaluation: ELT teachers' perspectives on Learning to Read English for Pre-University Students. *International Journal of Research Studies in Language Learning*, 4(2), 106-118.
- Riazi, A., & Karamoozian, F. M. (2008). Development of a New Checklist for Evaluating Reading Comprehension Textbooks. *ESP World Issue*, 3(19), 2-21.
- Richards, C. J. (2001). Evaluating Textbooks. In J. C. Richards (Ed.), *Curriculum Development in Language Teaching* (pp. 256-259). Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, C. J. (2015). Textbooks. In J. C. Richards (Ed.), *Key Issues in Language Teaching*. (pp. 593-694). Cambridge: Cambridge University Press

- Rubdy, R. (2003). Selection of materials. In B. Tomlinson (Ed.), *Developing Materials for Language Teaching* (pp. 37-57). London: Continuum.
- Ruesch, A., Bown, J., & Dewey, D. P. (2012). Student and teacher perceptions of motivational strategies in the foreign language classroom. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 6(1), 15-27.
- Rumma, K. (2017). Õpikäsituse profiil: uuringutulemuste raport. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/okprofiil_rumma.pdf
- Wala, D. A. S. (2003). A Coursebook is What It is because of What It has to Do: An Editor's Perspective. In B. Tomlinson (Ed.), *Developing Materials for Language Teaching* (pp. 58-71). London: Continuum.
- Wala, D. A. S. (2003). Publishing a Coursebook: Completing the Materials Development Circle. In B. Tomlinson (Ed.), *Developing Materials for Language Teaching* (pp. 141-161). London: Continuum.
- Sarem, S. N., Hamidi, H., & Mahmoudie, R. (2013). A Critical Look at Textbook Evaluation: A Case Study of Evaluating an ESP Course-Book: English for International Tourism. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 4(2), 372-380.
- Soori, A., & Kafipour, R. & Soury, M. (2011). EFL textbook evaluation and graphic representation. *European Journal of Social Sciences*, 26(3), 481-493.
- Syrbe, M., & Rose, H. (2016). An evaluation of the global orientation of English textbooks in Germany. *Innovation in Language Learning and Teaching* 10(2). Külastatud aadressil <http://www.tandonline.com/toc/rill20/current>.
- Tikk, M. (2013). *Õpetajate hinnangud kuuendates klassides enimkasutatavale inglise keele õpikule*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31494/tikk_mari.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Tomlinson, B. (Ed.) (2008). *English Language Learning Materials: A Critical Review*. London: Continuum.
- Tomlinson, B. (2012). "Materials development for language learning and teaching". *Language Teaching: Survey and Studies*, 45(2), 143-179.
- Tomlinson, B. (2010). Principles of Effective Materials Development. In N, Harwood (Ed.) (2010). *English Language Teaching Materials: Theory and Practice*. New York: Cambridge University Press.

Ur, P. (2015). *A Course in English Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

Õim, A. (2007). *Sinonüümisõnastik*. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Uurimuses hinnatud õpikud

Jõul, M. & Kurm, Ü. (2006). I Love English. Student's Book 4. Tallinn: Studium.

Jõul, M. & Kurm, Ü. (2009). I Love English. Student's Book 4. Tallinn: Studium.

Kurm, Ü. & Soolepp, E. (2015). I Love English. Student's Book 4. Tallinn: Studium.

Lisa 1. Nõusolekuvorm lapsevanemale

Hea lapsevanem, kutsume Teie last osalema uuringus “Õpilaste hinnangud kuuendate klasside inglise keele õpikutele”

Olen Tartu Ülikooli Sotsiaal- ja haridusteaduskonna üliõpilane Jaanika Villido ning palun nõusolekut teie lapse osalemiseks magistritöö uuringus. Magistritöö eesmärgiks on välja selgitada õpilaste hinnangud enimkasutatavatele Eestis ja Ühendkuningriigis välja antud II kooliastme inglise keele õpikutele.

Keeleõppe üks kasutatavamaid õppevahendeid on õpik, mistõttu tuleks õpikule esitatavale nõuetele ja õpiku hindamisele pöörata suurt tähelepanu. Kuigi tänapäeval on hulgaliselt erinevaid õppematerjale, toetuvad õpetajad õpetamisel väga suures osas õpikutele, seetõttu on oluline, et õpik oleks kohandatud õpilastele ja arvestaks nende vajaduste ja ootustega.

Nõustun lapse, _____, osavõtuga uuringus “Õpilaste hinnangud
/ees- ja perekonnanimi/
kuuendate klasside inglise keele õpikutele”.

Vanema nimi ja allkiri: _____ Kuupäev: _____

Head koostööd soovides

Jaanika Villido

villidojaanika@gmail.com

Lisa 2. Hindamismudel

Inglise keele õpikute hindamismudel

Tere! Olen Tartu Ülikooli Sotsiaal- ja haridusteaduskonna üliõpilane Jaanika Villido. Minu magistritöö eesmärgiks on välja selgitada õpilaste hinnangud enimkasutatavatele Eestis ja Ühendkuningriigis välja antud II kooliastme inglise keele õpikutele. Käesolev küsimustik on anonüümne ja selle täitmine võtab aega umbes 20 minutit.

Õpiku pealkiri ja autor..... Väljaandmise aasta

Palun hinnake järgnevaid väiteid 5-palli süsteemis.

	5 - nõustun täielikult	4 - pigem nõustun	3 - ei oska öelda	2 - pigem ei nõustu	1 - ei nõustu
Õpiku välimus ja ülesehitus					
1. Kaas on atraktiivne; pilkupüüdev ja huviäratav.					
2. Paber ja köide on vastupidavad.					
3. Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav.					
4. Pealkirjad tulevad muust tekstist esile.					
5. Teksti ja pildi vahekord on tasakaalus.					
6. Pildid ja illustratsioonid on köitvad.					
7. Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist.					
8. Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne).					

9. Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud.					
10. Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju.					
11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.					
	5 - nõustun täielikult	4 - pigem nõustun	3 - ei oska öelda	2 - pigem ei nõustu	1 - ei nõustu
Õpiku sisu					
1. Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad.					
2. Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega.					
3. Õpikus käsitletavat teemad puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobid jne.)					
4. Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud.					
5. Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad.					
6. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla.					

7. Õpik pakub mitmekülgeid ja kaasahaaravaid tegevusi.					
8. Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi.					
9. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida.					
10. Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid.					
11. Õpikus olev materjal tugineb varasemalt omandatud teadmistele ja aitab mul luua seoseid.					

12. Mis mulle õpiku juures kõige rohkem meeldib?

.....

.....

.....

13. Mis mulle õpiku juures ei meeldi?

.....

.....

.....

Lisa 3. Õpilaste hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele

Väited	Kesk- mine	SD	5(%)	4(%)	3(%)	2(%)	1(%)
1. Kaas on atraktiivne; pilkupüüdev ja huviäratav.	3.31	1.11	12	38	26	17	7
2. Paber ja köide on vastupidavad.	3.55	1.10	17	43	22	10	7
3. Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav.	4.58	0.63	62	34	2	1	1
4. Pealkirjad tulevad muust tekstist esile.	4.12	0.92	41	35	17	6	1
5. Teksti ja pildi vahekord on tasakaalus.	3.99	0.93	34	39	21	5	1
6. Pildid ja illustratsioonid on köitvad.	3.68	1.14	26	41	16	13	5
7. Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist.	3.93	0.92	27	48	17	6	2
8. Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne).	4.30	0.78	47	39	13	1	1
9. Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud.	3.89	0.92	25	49	15	10	1
10. Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju.	3.21	1.27	19	27	16	30	7
11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.	3.81	1.03	29	36	24	8	2
Kokku:	3.85						

5= nõustun täielikult 4=pigem nõustun 3=ei oska öelda 2=pigem ei nõustu 1=ei nõustu

Lisa 4. Õpilaste hinnangud õpiku sisule

Väited	Kes k-mine	SD	5(%)	4(%)	3(%)	2(%)	1(%)
1. Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad.	4.08	0.8 8	33	49	12	4	2
2. Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega.	3.18	1.1 8	12	35	20	24	8
3. Õpikus käsitletavat teemad puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobid jne.)	4.38	0.7 0	48	43	7	1	1
4. Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud.	3.73	0.9 5	21	44	25	8	2
5. Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja reaalselt kasutatavad.	3.88	0.8 8	26	42	26	5	1
6. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla.	3.66	1.0 6	24	36	22	15	2
7. Õpik pakub mitmekülgseid ja kaasahaaravaid tegevusi.	3.14	1.0 4	8	32	3	25	5
8. Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi.	3.84	0.8 3	22	44	28	5	0
9. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida.	3.45	0.9 8	12	42	29	13	4
10. Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid.	2.91	1.0 7	7	19	41	20	12

Lisa 4. Õpilaste hinnangud õpiku sisule

11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.	3.78	0.9	24	41	24	8	2
		7					

5= nõustun täielikult 4=pigem nõustun 3=ei oska öelda 2=pigem ei nõustu 1=ei nõustu

Lisa 5. 2015. aastal välja antud õpiku hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele

Väited	Kesk- mine	SD	5(%)	4(%)	3(%)	2(%)	1(%)
1. Kaas on atraktiivne; pilkupüüdev ja huviäratav.	3.64	1.03	18	46	24	7	6
2. Paber ja köide on vastupidavad.	3.76	1.04	24	42	23	6	5
3. Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav.	4.67	0.47	67	33	0	0	0
4. Pealkirjad tulevad muust tekstist esile.	4.17	0.94	47	29	17	7	0
5. Teksti ja pildi vahekord on tasakaalus.	4.03	0.96	38	33	24	3	2
6. Pildid ja illustratsioonid on köitvad.	3.94	1.00	32	44	13	9	2
7. Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist.	3.96	0.82	25	51	19	4	1
8. Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne).	4.36	0.74	50	38	10	2	0
9. Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud.	3.98	0.91	31	45	17	7	1
10. Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju.	3.16	1.27	19	25	18	30	8
11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.	4.04	0.94	38	34	22	5	1

5= nõustun täielikult 4=pigem nõustun 3=ei oska öelda 2=pigem ei nõustu 1=ei nõustu

Lisa 6. 2015. aasta õpiku õpilase hinnangud sisule

Väited	Kes k-mine	SD	5(%)	4(%)	3(%)	2(%)	1(%)
1. Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad.	4.13	0.9 3	38	46	9	4	3
2. Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega.	3.55	1.0 2	16	44	20	18	2
3. Õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobid jne.)	4.43	0.7 8	57	32	9	1	1
4. Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud.	3.79	0.9 5	22	47	21	8	2
5. Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad.	4.10	0.7 8	33	48	17	3	0
6. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla.	3.78	1.0 0	26	40	19	15	0
7. Õpik pakub mitmekülgseid ja kaasahaaravaid tegevusi.	3.41	1.0 1	11	42	27	16	4
8. Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi.	3.92	0.8 1	26	42	28	3	0
9. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida.	3.58	0.9 6	14	45	31	6	5
10. Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid.	3.07	1.0 9	10	21	43	15	10

Lisa 6. 2015. aasta õpiku õpilase hinnangud sisule

11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.	3.88	0.9	29	41	21	6	3
		9					

5= nõustun täielikult 4=pigem nõustun 3=ei oska öelda 2=pigem ei nõustu 1=ei nõustu

Lisa 7. 2006. ja 2009. aasta õpikute õpilaste hinnangud õpiku välimusele ja ülesehitusele

Väited	Kesk- mine	SD	5(%)	4(%)	3(%)	2(%)	1(%)
1. Kaas on atraktiivne; pilkupüüdev ja huviäratav.	2.71	1.01	2	24	28	36	10
2. Paber ja köide on vastupidavad.	3.18	1.12	5	46	21	18	11
3. Tekst on piisavalt suur ja hästi nähtav.	4.40	0.82	54	37	5	2	2
4. Pealkirjad tulevad muust tekstist esile.	4.02	0.89	31	47	17	3	2
5. Teksti ja pildi vahekord on tasakaalus.	3.93	0.88	26	50	16	9	0
6. Pildid ja illustratsioonid on köitvad.	3.21	1.22	14	34	21	21	10
7. Tabelid ja skeemid toetavad teema mõistmist.	3.86	1.08	31	41	14	10	3
8. Õpik on varustatud lisadega (sõnavara, grammatika reeglid, lisalugemine jne).	4.19	0.85	41	40	17	0	2
9. Uued sõnad ja grammatika näited on selgelt välja toodud.	3.72	0.91	16	57	12	16	0
10. Õpik on piisavalt õhuke ega kaalu palju.	3.29	1.26	21	29	14	31	5
11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.	3.40	1.06	12	41	26	16	5

5= nõustun täielikult 4=pigem nõustun 3=ei oska öelda 2=pigem ei nõustu 1=ei nõustu

Lisa 8. 2006. ja 2009. aasta õpikute õpilaste hinnangud õpiku sisule

Väited	Kes k-mine	SD	5(%)	4(%)	3(%)	2(%)	1(%)
1. Tööjuhised on lihtsas keeles ja arusaadavad.	3.98	0.7 8	24	55	16	5	0
2. Teemad on tänapäevased ja arvestavad minu huvidega.	2.51	1.1 7	5	18	21	35	21
3. Õpikus käsitletavat teemat puudutavad erinevaid valdkondi (pere, sõprus, hobid jne.)	4.29	0.5 3	33	64	3	0	0
4. Kirjutamisele, kuulamisele lugemisele ja kõnelemisele on võrdselt tähelepanu pööratud.	3.60	0.9 4	17	38	34	9	2
5. Õpikus pakutavad teadmised ja oskused on praktilised ja realselt kasutatavad.	3.47	0.9 1	14	32	44	9	2
6. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul rühmakaaslastega suhelda ja tunnis aktiivne olla.	3.45	1.1 3	20	30	30	14	5
7. Õpik pakub mitmekülgseid ja kaasahaaravaid tegevusi.	2.63	0.9 2	4	12	35	42	7
8. Mitmekesised tegevused võimaldavad harjutada erinevaid keele- ja suhtlusoskusi.	3.69	0.8 4	16	47	29	9	0
9. Õpiku ülesanded ja tegevused võimaldavad mul probleeme lahendada ja küsimustele ise vastuseid leida.	3.21	0.9 9	7	38	26	28	2
10. Õpiku ülesanded julgustavad mind tegema valikuid.	2.61	0.9 8	2	16	39	30	14

Lisa 8. 2006. ja 2009. aasta õpikute õpilaste hinnangud õpiku sisule

11. Õpikus on sisukord, mille järgi on lihtne materjali leida.	3.59	0.9	16	41	29	14	0
		2					

5= nõustun täielikult 4=pigem nõustun 3=ei oska öelda 2=pigem ei nõustu 1=ei nõustu

Lisa 9. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jaanika Villido,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
Õpilaste hinnangud kuuendate klasside inglise keele õpikule “I Love English IV”,

mille juhendaja on Tiia Krass ja kaasjuhendaja Külli Kori,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace
kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu
Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jaanika Villido

23.05.2019